

RAPPORT

Deelrapport Natura 2000-gebied Oude Maas

Data-inventarisatie en procesevaluatie Natura 2000-beheer Zuidwestelijke Delta

Klant: Rijkswaterstaat

Referentie: BH9597-IB-RP-220629-1051

Status: Definitief/2.0

Datum: 11 november 2022

Titel document: Deelrapport Natura 2000-gebied Oude Maas

Sub titel: Data-inventarisatie en procesevaluatie Natura 2000-beheer Zuidwestelijke Delta

Referentie: BH9597-IB-RP-220629-1051

Status: 2.0/Definitief

Datum: 11 november 2022

Projectnaam: BH9597 N2000 ZW Delta

Projectnummer: BH9597

Auteur(s): Chantal Posthouwer, Debby Barbé, Sophie de Reus, Helga van der Jagt, Robin Olde Wolbers, Lucinda Rosheuvel

Opgesteld door: Royal HaskoningDHV en Bureau Waardenburg

Gecontroleerd door: Saskia Mulder, Jeroen Kwakkel, Edwin Kardinaal

Datum: 6 september 2022

Goedgekeurd door: Lucinda Rosheuvel

Datum: 11 november 2022

Classificatie

Vertrouwelijk

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond	1
1.2	Doel van deze deelrapportage	1
1.3	Informatiedossier	2
1.4	Leeswijzer	2
2	Natura 2000-gebied Oude Maas	3
2.1	Kenmerken	3
2.2	Instandhoudingsdoelstellingen	4
3	Methode	5
3.1	Stap 1: Voorbereiding	5
3.2	Stap 2: Data-inventarisatie en analyse	6
3.3	Stap 3: Procesevaluatie	7
4	Resultaten data-inventarisatie	9
4.1	Menselijke activiteiten	10
4.1.1	Beschikbare data/informatie en kwaliteitsbeoordeling	10
4.1.2	Ontbrekende data/informatie en aanbevelingen	16
4.1.3	Advies Nee-lijst en nieuwe activiteiten	16
4.1.4	Geografische locatiegegevens van activiteiten	17
4.2	Instandhoudingsmaatregelen	17
4.2.1	Beschikbare data/informatie en kwaliteitsbeoordeling	17
4.3	Ecologische monitoring	20
4.3.1	Zoogdieren	20
5	Resultaten procesevaluatie	22
5.1	Organisatie en coördinatie van de uitvoering	22
5.2	Uitvoering van instandhoudingsmaatregelen	24
5.3	Uitvoering van de monitoring	24
5.3.1	Menselijke activiteiten	24
5.3.2	Ecologische monitoring	25
5.4	Uitvoering van toezicht/naleving en handhaving	26
5.5	Uitvoering van de communicatie	28
5.6	Vergunningverlening Wnb	29
6	Literatuurlijst	31

Bijlagen

- A1 Benaderde partijen en personen, logboek en protocol
- Benaderde partijen en personen / logboek
- Protocol
- A2 Excel-tabellen met resultaten van data-inventarisatie
- A3 Geografische locatiegegevens

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De Zuidwestelijke Delta is het gebied waar de drie grootste rivieren van Nederland uitmonden in zee. Hier is een deltagebied ontstaan met een samenspel van getijdenstromen en zandplaten, slikken en schorren die afwisselend onder water staan en droogvallen. Zo zoeken ieder jaar vele duizenden trekvogels dit gebied op, om hier te broeden, te overwinteren of 'op te vetten' tijdens hun tocht tussen de Arctische toendra's en de Afrikaanse westkust. Tegelijkertijd staat deze deltanatuur ernstig onder druk door onder andere gebruik voor scheepvaart, zoetwatervoorziening, (schelpdier)visserij en recreatie. Verder zijn de deltawerken aangelegd voor de bescherming tegen overstromingen en hebben daarmee de natuurlijke dynamiek van de delta ingrijpend veranderd, vooral door de afdamming van zeearmen.

Ten behoeve van de bescherming van de kwetsbare natuur in deze regio zijn er in totaal negen Natura 2000-gebieden aangewezen, ieder op basis van haar eigen natuurlijke karakteristieken. Deze gebieden zijn de Voordelta, Vlake van de Raan en de Deltawateren; te weten de Oosterschelde, Westerschelde & Saefthinghe, Veerse Meer, Grevelingen, Haringvliet, Hollands Diep en Oude Maas. Voor elk Natura 2000-gebied is een apart beheerplan opgesteld, waarbij die voor de Deltawateren zijn opgesteld in samenhang met elkaar. Dat is onder meer gedaan vanwege de regionale natuurdoelstellingen (instandhoudingsdoelstellingen) voor kustbroedvogels en zeehonden. Deze gebruiken immers meerdere gebieden.

De termijnen voor de huidige Natura 2000-beheerplannen voor de Zuidwestelijke Delta lopen medio 2022 af. Om deze beheerplannen te actualiseren is een ecologische evaluatie nodig. De evaluatie is nodig om, onder andere, te beoordelen of de instandhoudingsdoelstellingen bereikt zijn. Ook dient beoordeeld te worden of de menselijke activiteiten in deze gebieden zijn gewijzigd, de instandhoudingsmaatregelen zijn uitgevoerd en in hoeverre deze de instandhoudingsdoelstellingen hebben beïnvloed. Dit alles is gericht op het bereiken van de Natura 2000 doelstellingen in 2050. Deze doelstellingen zijn gericht op de bescherming en verbetering van de biodiversiteit in Nederland.

1.2 Doel van deze deelrapportage

Voor het uitvoeren van de bovengenoemde ecologische evaluatie en actualisatie van beheerplannen zijn er veel gegevens nodig. Het doel van deze deelrapportage is het geven van een overzicht van de data en informatie die nodig is voor een evaluatie van het Natura 2000-beheerplan Oude Maas. Het gaat daarbij om alle beschikbare data en informatie met betrekking tot huidige gebruiksactiviteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologie die specifiek en relevant zijn voor het Natura 2000-gebied Oude Maas. Ook dient helder te worden welke leemtes er zijn en eventuele aanbevelingen om deze aan te vullen. Dit rapport heeft ook als doel om de uitvoering van beheerplannen te evalueren en om hieruit lering te trekken voor de totstandkoming of actualisatie van de volgende generatie beheerplannen (procesevaluatie).

Deze deelrapportage richt zich op het Oude Maas en wordt tezamen opgeleverd met een deelrapportage voor de Grevelingen, Voordelta en Hollands Diep. Deze Natura 2000-gebieden zijn onderdeel van een derde fase (hierna Tranche) binnen deze opdracht en vallen daarmee onder Tranche 3. De deelrapportages voor de overige Natura 2000-gebieden van de Zuidwestelijke Delta zijn en worden in respectievelijk Tranche 1 en 2 opgeleverd.

Deze deelrapportage is onderdeel van een uiteindelijke eindrapportage voor alle (negen) Natura 2000-gebieden in de Zuidwestelijke Delta. In de eindrapportage wordt een samenvatting gegeven van de opgehaalde informatie en de meest relevante inzichten van de procesevaluatie in de vorm van leerpunten,

conclusies en aanbevelingen per Natura 2000-gebied. Tevens zullen in deze rapportage de meest relevante overkoepelende (gebiedsoverschrijdende) thema's samengevat worden.

1.3 Informatiedossier

Bijbehorend bij deze deelrapportage is een informatiedossier. In dit dossier is alle opgehaalde data en informatie opgeslagen in een geordende mappenstructuur op Box. Box is een opslaglocatie in de cloud welke een platform biedt voor bestandsopslag en informatie-uitwisseling. Deze mappenstructuur op Box is in lijn met die van dit document. Belangrijk om te vermelden is dat de resultaten van de data-inventarisatie (opgenomen in hoofdstuk 4) een samenvatting zijn van hetgeen is opgenomen in de Excel-tabellen (waarnaar wordt verwezen in Bijlage A2). Voor details over de resultaten wordt naar deze bijlage verwezen.

1.4 Leeswijzer

De data-inventarisatie tabellen (Excel) en procesevaluatie verslagen vormen de basis voor deze deelrapportage. Een uitgebreide uitwerking van de data-inventarisatie, inclusief bronnen, is terug te vinden in de bijbehorende Exceltabellen, zie bijlage A2. De interviewverslagen zijn omwille van privacy redenen exclusief beschikbaar voor de data-evaluatie.

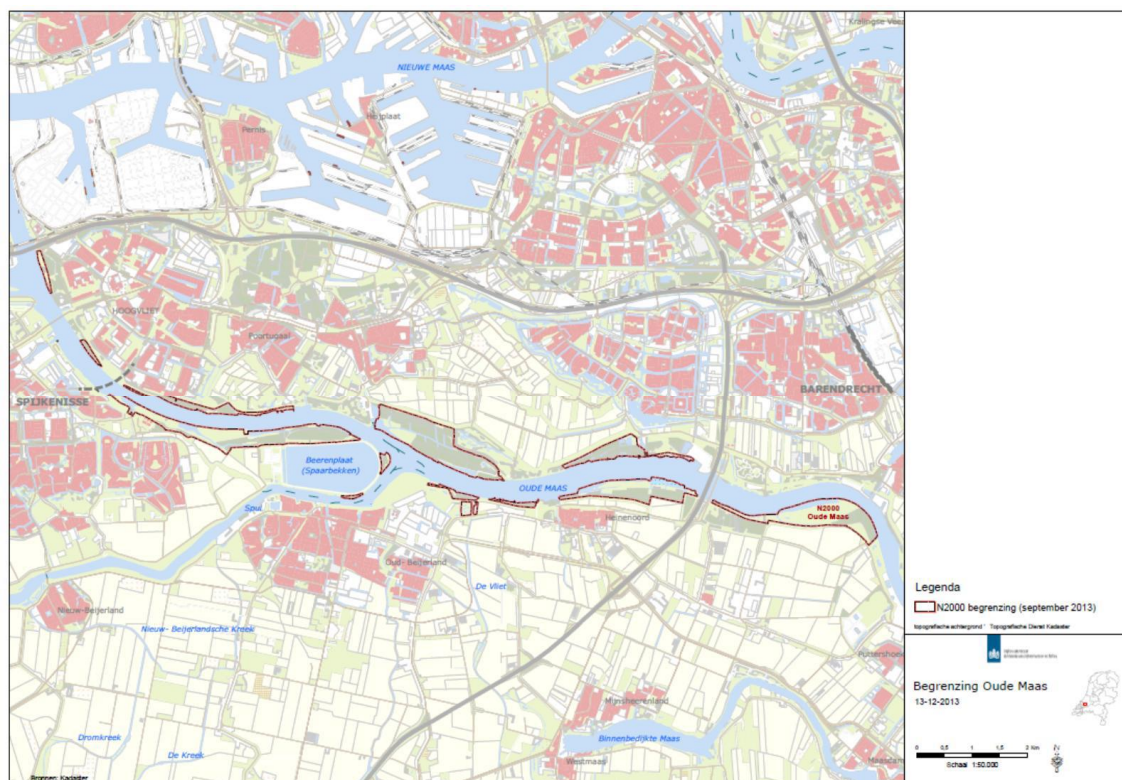
Het huidige hoofdstuk (1) beschrijft de achtergrond en het doel van de opdracht die heeft geleid tot deze deelrapportage en bijbehorende informatie. Het volgende hoofdstuk (2) geeft een korte beschrijving van het Natura 2000-gebied en waarop deze is aangewezen als dusdanig. Hoofdstuk 3 beschrijft de methode die is toegepast voor het uitvoeren van deze opdracht. Hoofdstuk 4 en 5 beschrijven vervolgens de resultaten van deze opdracht, waarbij 4 zich richt op de beschikbare data en de kwaliteit hiervan ten behoeve van het evalueren van het beheerplan. Hoofdstuk 5 richt zich op de resultaten van de procesevaluatie vanuit input van de voornaamste betrokken partijen. De bijlagen A1 en A3 zijn ondersteunend aan deze rapportage en geven aanvullende details.

2 Natura 2000-gebied Oude Maas

2.1 Kenmerken

Het Natura 2000-gebied Oude Maas is een rivierloop ten zuiden van Rotterdam. Bovenstrooms staat de Oude Maas in verbinding met de Lek, de Merwede en de Waal en Maas. Benedenstrooms mondt de Oude Maas uit in de Nieuwe Waterweg. Voor het Natura 2000-gebied Oude Maas zijn, op grond van de Habitatrichtlijn, een aantal slikken, platen, gorzen en grienden aangewezen. De zomerpolders, het intergetijdengebied en de ondiepwaterzones vallen ook binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied. Het riviergedeelte van de Oude Maas is niet als Natura 2000- gebied aangewezen. De Oude Maas staat onder invloed van de getijdenwerking uit de Nieuwe Waterweg en deels uit het Haringvliet. De smalle uiterwaarden van de Oude Maas vormen één van de grootste, nog resterende, zoetwatergetijdengebieden van ons land. Ze zijn van internationaal belang door de uitgestrekte wilgenbossen (vloedbossen), de soortenrijke (riet)ruigtes en als leefgebied voor de noordse woelmuis en de bever. De gorzen en vloedbossen die in het gebied voorkomen, zijn nog wel op andere plaatsen in Nederland te vinden. Maar de omvang en biodiversiteit is langs de Oude Maas veel groter.

De getijdendynamiek is door de afsluiting van het Haringvliet afgenomen. Daardoor worden hoge delen van het gebied bij hoogwater niet meer regelmatig overspoeld. Hierdoor is het proces van sedimentatie en erosie veranderd. De vorming van zandplaten, en van de slikkige randen rond deze platen, treedt hierdoor niet meer op. Het getij is echter nog steeds een dominante milieufactor in het gebied. De huidige natuurwaarden in de Deltawateren zijn, in de loop der tijd, ontwikkeld in sterke samenhang met de menselijke activiteiten in het gebied. Naast de rijke natuur, kent de Oude Maas namelijk een groot aantal gebruiksfuncties. De belangrijkste is beroepsscheepvaart. Daarnaast wordt het gebied gebruikt voor: de aan- en afvoer van water, visserij, recreatie en onderzoeks- en monitoringsactiviteiten.

Figuur 2-1. Ligging en begrenzing van het Natura 2000-gebied Oude Maas

2.2 Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstellingen per Natura 2000-gebied zijn ervoor om de bijdrage te borgen die het gebied levert aan het op landelijk niveau realiseren van een gunstige staat van instandhouding. De instandhoudingsdoelstellingen voor de Oude Maas zijn opgenomen in het aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Oude Maas (EL&I, 2009) en hebben betrekking op habitattypen, habitatsoorten en vogelsoorten. De Oude Maas is aangewezen voor drie habitat(sub)typen en twee zoogdiersoorten.

In de Oude Maas zijn meerdere knelpunten geïdentificeerd die het realiseren van instandhoudingsdoelstellingen in de weg staan. Dit is op basis van de beschrijving van de situatie ten tijde van de start van het beheerplan. Voor een gedetailleerde beschrijving van de knelpunten wordt de lezer verwezen naar het beheerplan van de Oude Maas (Rijkswaterstaat, 2016). De knelpunten die voornamelijk optreden zijn de successie en verdroging waardoor habitatype 'ruigten en zomen (harig wilgenroosje)' sterk achteruit is gegaan en geschikt leefgebied voor de noordse woelmuis en versnippering van leefgebied.

Om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken en tussentijdse verslechtering van de kwaliteit van leefgebieden en habitattypen en significante verstoring van soorten te voorkomen, zijn er instandhoudingsmaatregelen geformuleerd in het beheerplan (Rijkswaterstaat, 2016). Paragraaf 4.2 gaat in op de beschikbare data van de instandhoudingsmaatregelen die zijn uitgevoerd in de vigerende beheerplanperiode.

3 Methode

Deze data-inventarisatie en procesevaluatie vindt plaats als voorbereiding op het evalueren van het Natura 2000-beheerplan Oude Maas. Hierbij is het van belang om inzicht te krijgen of de juiste informatie en data aanwezig is voor het beoordelen van de voorwaarden, instandhoudingsmaatregelen en afspraken van het vigerende beheerplan en of de maatregelen afdoende waren om de instandhoudings-doelstellingen te bereiken. Daarnaast is het van belang om inzicht te krijgen in de successen en knelpunten bij de uitvoering van het Natura 2000-beheer om daaruit lering te trekking voor het nieuwe beheerplan.

De stappen die doorlopen zijn om de informatie op te halen bestaat uit een voorbereiding, data-inventarisatie en analyse en procesevaluatie. De voorbereidende fase bestaat uit het inzichtelijk maken van informatiehouders en belanghebbenden en hen informeren en voorbereiden over de nut en noodzaak van deze exercitie en op welke manier gegevens worden gebruikt. De data-inventarisatie en analyse bestaan uit het ophalen van data over menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische monitoringsgegevens. Na inventarisatie vindt er een beoordeling van de kwaliteit van de data plaats in relatie tot de evaluatie van het Natura 2000-beheerplan. De procesevaluatie is erop gericht om de belangrijkste knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen te achterhalen voor de afzonderlijke onderdelen van uitvoering van het beheerplan. De uitgevoerde stappen worden in de onderstaande paragrafen verder toegelicht.

3.1 Stap 1: Voorbereiding

Overzicht van informatiehouders en benodigde informatie

Ter voorbereiding op de data-inventarisatie en procesevaluatie is een overzicht gemaakt van alle benodigde informatie, informatiehouders en te betrekken belanghebbenden per Natura 2000-gebied. Dit betreft het op een overzichtelijke manier in beeld brengen van bestaande menselijke activiteiten in het gebied, voorwaarden, mitigerende- en instandhoudingsmaatregelen, handhaving en ecologische monitoringsgegevens. Dit overzicht is gestructureerd per type (gebruiks-)activiteit (inclusief categorieën ten behoeve van de mate van regulering) per Natura 2000-gebied en is verzameld voor alle gebieden in deze tranche.

Uit ervaringen met eerdere data-inventarisaties en evaluaties van Natura 2000-beheerplannen is gebleken dat de registratie en kennis van data en informatie veelal versnipperd is over meerdere partijen, systemen en procedures. Daarom dient deze stap als voorbereiding op de daadwerkelijke data-inventarisatie, waarbij alle relevante partijen, contacten en informatiesystemen per informatieonderdeel in beeld gebracht zijn.

Voor een efficiënte samenstelling van deze overzichten is de volgende werkwijze gehanteerd:

1. **Creëren van structuur/format in overzichten.** Als basis is hiervoor het format gebruikt van de Excel-tabellen zoals aangeleverd in de uitvraag en zijn waar mogelijk verbeterd.
2. **Bepalen van benodigde informatie per informatietype.** Om de benodigde informatie te bepalen zijn de beheerplannen en uitvoeringsplannen doorgenomen.
3. **Aanvullen van tabellen met contactgegevens** van informatiehouders en belanghebbenden. Dit is inclusief het bepalen van de contactpersonen die geïnterviewd worden. Deze zijn bepaald in afstemming met input van RWS, provincies en omgevingsdiensten.
4. **Review** van tabellen met correcties en/of aanvullingen door **RWS** en de **regiegroep ZW Delta**.

Het resultaat van deze stap is een volledig overzicht van alle menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische monitoringsactiviteiten per gebied, met een indicatie voor welke informatie benodigd is en waar deze benodigde informatie op berust.

Informerende van informatiehouders en informatieverzoek

Via een tweetal door RWS georganiseerde informatiebijeenkomsten zijn alle belanghebbenden bij de Natura 2000-beheerplannen geïnformeerd over het proces om te komen tot nieuwe beheerplannen inclusief tussentijdse verlenging van beheerplannen. In deze informatiebijeenkomsten is tevens deze opdracht geïntroduceerd en zijn belanghebbenden voorbereid op de komende informatieverzoeken. In aanvulling op deze informatiebijeenkomsten zijn de partijen, welke in de voorgaande stap zijn benoemd, via een algemene email benaderd over nut en noodzaak van dit project en hoe de gegevens gebruikt gaan worden.

3.2 Stap 2: Data-inventarisatie en analyse

Data-inventarisatie

Aansluitend op de voorbereidende activiteit is gestart met de data-inventarisatie van menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische gegevens. Voor een efficiënte en gerichte uitvoering is de volgende werkwijze gehanteerd:

1. **Verzamelen van reeds beschikbare informatie.** RWS en provincies hebben gegevens beschikbaar (in de vorm van bijvoorbeeld rapporten, verslagen, Excel-bestanden) die als eerste verzameld zijn. Zo zijn er ook GIS-kaarten beschikbaar welke in vele gevallen een update nodig hebben.
2. **Analyseren van beschikbare en ontbrekende informatie.** De beschikbare informatie is geanalyseerd en beoordeeld op volledigheid. Zo kan er voor sommige informatietypen en/of onderdelen daarvan informatie ontbreken (bijvoorbeeld ontbrekende data voor bepaalde periodes, ontbrekende data voor bepaalde locaties, et cetera). In de overzichtstabel wordt met een label en een kleurcode aangegeven of de informatie volledig is, gedeeltelijk aanwezig is of niet.
3. Hierna heeft een **concrete en gerichte benadering van informatiehouders** plaatsgevonden. Hierbij zijn informatiehouders geïnformeerd over de beschikbare informatie en is hen gericht gevraagd om de nog ontbrekende informatie waar mogelijk aan te leveren. Op deze manier is voorkomen dat informatiehouders zijn 'overvraagd'. Het benaderen van informatiehouders heeft via email, telefoon en andere digitale middelen plaatsgevonden. Wanneer informatiehouders niet of niet tijdig gereageerd hebben is er gehandeld volgens het protocol in Bijlage A1.

Ja
Gedeeltelijk
Niet

Alle ontvangen data en informatie is gestructureerd opgeslagen in mappen op Box en verwerkt in de aangemaakte overzichten/tabellen (zie ook 1.3 Informatiedossier). Ook de beschikbare geografische locatiegegevens (GIS-data) zijn opgeslagen op Box (zie ook Bijlage A3).

Analyse

De ontvangen informatie is vervolgens geanalyseerd op kwaliteit en bruikbaarheid voor een ecologische evaluatie. Hierbij zijn de volgende criteria gehanteerd (wanneer relevant):

- Informatie dekt de beheerplanperiode tot heden (2016-2021).
- Informatie dekt het gehele oppervlak/gebied van het Natura 2000-gebied (en wanneer relevant de nabije omgeving van het Natura 2000-gebied) of het relevante deel hiervan.
- Er is af te leiden of er wijzigingen zijn van de activiteit (in ruimte, tijd, omvang en intensiteit), of wijzigingen in relevante aspecten van te onderzoeken soorten (bijvoorbeeld wijzigingen in aantal broedgevallen van vogels) om te bepalen of de data (reeksen) met elkaar te vergelijken zijn.
- Er is af te leiden of voorwaarden, voorschriften en/of mitigerende maatregelen worden nageleefd.

Voldoende
Matig
Onvoldoende

- Er is informatie over de T0-situatie bij soorten en/of habitattypen.
- De monitoring is uitgevoerd conform monitoringsplan.
- De informatie of data zijn van voldoende kwantiteit en kwaliteit om een goede inschatting van het doelbereik (in vergelijking met de doelstelling in het aanwijzingsbesluit) te maken.
- De informatie is voldoende voor het beoordelen van de instandhoudingsdoelen (populatie, omvang- & kwaliteit leefgebied).

In het geval van (nog steeds) ontbrekende informatie of informatie van onvoldoende kwaliteit zijn de informatiehouders nogmaals gevraagd deze input aan te vullen of indien niet mogelijk, is input gevraagd voor de benodigde stappen om de benodigde informatie alsnog te verkrijgen of verbeteren. De omissies in essentiële data zijn in beeld gebracht en hiervoor is aangegeven wat hiervan de gevolgen zijn voor de uiteindelijke evaluatie. Deze analyse betreft een kwalitatieve en geen kwantitatieve analyse.

Het resultaat van deze stap is een gestructureerd dossier met verzamelde data en informatie per Natura 2000-gebied, inclusief kwaliteitsbeoordeling. De aanvullende menselijke activiteiten en wijzigingen op bestaande activiteiten zijn per gebied beschreven, inclusief benodigde stappen om de benodigde informatie te vergaren.

3.3 Stap 3: Procesevaluatie

De procesevaluatie is erop gericht om de belangrijkste knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen te achterhalen voor de afzonderlijke onderdelen van uitvoering van de beheerplannen per gebied (te weten, organisatie en coördinatie van de uitvoering, uitvoering van inrichting-, herstel-, en beheermaatregelen, uitvoering van toezicht/naleving en handhaving, uitvoering van de communicatie en uitvoering van de monitoring van menselijke activiteiten en ecologische monitoring). Uiteindelijk is deze procesevaluatie erop gericht om de uitvoering van beheerplannen te evalueren en om hieruit lering te trekken voor de totstandkoming of actualisatie van de volgende generatie beheerplannen.

Deze procesevaluatie bestaat uit de volgende trapsgewijze aanpak:

1. **Individuele interviews** met gerichte vragen met de belangrijkste partijen, zoals provincies, LNV, terreinbeheerders en eventueel indien nodig, bepaalde belangenorganisaties (zoals Vogelbescherming, sport- en beroepsvisserij en kitesurfvereniging). De te interviewen partijen zijn bepaald op basis van een analyse van de data (op beschikbaarheid en kwaliteit) en in afstemming met RWS. In deze interviews is gezamenlijk in beeld gebracht:
 - a. Welk deel van de gevraagde informatie beschikbaar is voor de evaluatie.
 - b. Welk deel van de gevraagde informatie niet beschikbaar is voor de evaluatie, wat daarvan de oorzaken zijn, wat dit betekent voor de evaluatie en wat de mogelijkheden zijn om desondanks tot een goede evaluatie te komen.
 - c. Welke successen en belemmeringen zijn ervaren in de uitvoering van het beheer. Of en hoe eventuele belemmeringen kunnen worden verholpen (bijvoorbeeld via een vervolgesprek met betrokken partijen). En of de geïnterviewde bereid is om successen en belemmeringen te delen, zodat andere betrokkenen daarvan kunnen leren. Specifieke vragen kunnen zijn:
 - i. In hoeverre worden de N2000 regels (bijv. Toegangsbeperkingsbesluiten) nageleefd dan wel overtreden?
 - ii. Zijn de regels handhaafbaar? Zo niet, waardoor komt dat?
 - iii. Wie zijn de overtreders of om welke activiteiten gaat het (bijv. visserij, schelpdierrapen, kitesurfen, betreden gesloten buitendijkse paden enz.)?

- iv. Wat is hiervan de reden (bijv. ontbreken verbodsborden, markeringen, informatie, negeren regels)?
 - v. Is de regelgeving voldoende duidelijk?
 - vi. Indien onvoldoende duidelijk; wat kan er aangepast worden om de regels duidelijker en/of beter handhaafbaar te maken?
 - d. Vergelijking van het beschreven proces in het beheerplan, de uitvoeringsplan(nen) en de uitwerking in de praktijk.
 - e. Beschrijving op basis van interviews welke aspecten in de praktijk goed werkten en welke aspecten verbeterd kunnen worden en hoe dat zou kunnen.
 - f. Aanbevelingen voor de organisatie en coördinatie van de uitvoering.
 - g. Hoe de geïnterviewde op de hoogte gehouden wil worden.
 - h. Of er nog partijen of personen zijn die aanvullend zouden moeten worden betrokken.
 - i. Of er onderwerpen zijn die aanvullend op deze evaluatie zouden moeten worden besproken.
2. **Kleine werksessies of verdiepende gesprekken** tussen/met bepaalde belanghebbenden. De werksessies waren bedoeld als er geconstateerd werd dat bepaalde belanghebbenden van elkaar kunnen leren of juist samen kunnen optrekken in oplossingsrichtingen. Dit zijn eventueel gebied overschrijdende sessies waarbij lering getrokken is uit de positieve uitvoering van beheerplannen in het ene gebied en als mogelijke oplossingsrichting meegenomen kan worden voor knelpunten in een ander gebied. Voor Oude Maas zijn geen werksessies gehouden aangezien deze niet nodig zijn geacht.

Alle benaderde partijen en afgenomen interviews en gesprekken zijn vastgelegd in een logboek (zie Bijlage A1). Van de afgenomen interviews zijn gespreksverslagen gemaakt welke gestructureerd zijn opgeslagen op Box conform de beschrijving in 1.3 Informatiedossier.

4 Resultaten data-inventarisatie

In dit hoofdstuk is een overzicht opgenomen van de beschikbare informatie met betrekking tot menselijke activiteiten, maatregelen en ecologische monitoring. Per onderdeel is aangegeven welke informatie ontbreekt en op welke manier deze informatie in de toekomst mogelijk verkregen kan worden. De informatie is conform de structuur in dit document opgeslagen op Box (zie ook 1.3 Informatiedossier). **De onderstaande resultaten zijn een samenvatting van hetgeen is opgenomen in Bijlage A2. Voor details wordt de lezer naar deze bijlage verwezen.**

In Tabel 4-1 is een overzicht opgenomen van het aantal benaderde personen en het aantal contactmomenten per organisatie voor een inventarisatie van gegevens met betrekking tot de menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische monitoring in de Oude Maas. Het aantal contactmomenten is gebaseerd op het logboek (bijlage A2). Naast de contactmomenten die zijn opgenomen in het logboek, hebben er ook losse contactmoment plaatsgevonden in de vorm van telefonisch contact of mailverkeer.

Tabel 4-1. Overzicht van het aantal benaderde personen en contactmomenten per organisatie en per onderdeel (menselijke activiteiten, maatregelen en ecologische monitoring).

Organisatie	Aantal benaderde personen	Aantal contactmomenten
Menselijke activiteiten		
RWS	7	20
Provincie Zuid-Holland	2	16
RVO	2	7
LNV	1	1
NVWA	1	2
Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	1	5
Waterschap Hollandse Delta	3	2
Waterschap Scheldestromen	1	2
Watersportvereniging	1	3
Sportvisserijvereniging/Sportvisserij Nederland	1	3
Omgevingsdienst Haaglanden	3	10
Staatsbosbeheer	1	5
Faunabeheereenheid	2	6
Maatregelen		
Provincie Zuid-Holland	2	6
RWS	2	4
Het Zuid-Hollands landschap	1	5
Staatsbosbeheer	1	5
Natuurmonumenten	1	2
Ecologische monitoring		
Staatsbosbeheer	1	1
Sandvicencis	1	1
Provincie Zuid-Holland	2	2
Zoogdierverseniging	2	2

4.1 Menselijke activiteiten

Menselijke activiteiten zijn in het beheerplan ingedeeld in de volgende typen activiteiten:

- Categorie 1 - Vrijgestelde activiteiten zonder specifieke voorwaarden.
- Categorie 2 - Vrijgestelde activiteiten met specifieke voorwaarden.
- Categorie 3 - Activiteiten die (afzonderlijk) vergunningsplichtig blijven.
- Categorie 4 - Niet-Wnb-vergunningsplichtig activiteiten, wel mitigatie vereist.
- Ontheffingen in het kader van de Wnb soortbescherming zijn niet meegenomen in de data-inventarisatie, zoals afgesproken met de opdrachtgever¹.

In de Oude Maas zijn geen activiteiten die onder categorie 1 vallen. De menselijke activiteiten betreffen activiteiten die vallen onder categorie 2, 3 en 4.

4.1.1 Beschikbare data/informatie en kwaliteitsbeoordeling

4.1.1.1 Civiele activiteiten

In de Oude Maas zijn er diverse civiele en andere economische activiteiten plaats waarvan significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. In Tabel 4-2 zijn de verschillende vormen van civiele activiteiten en economisch gebruik weergegeven en wordt inzicht gegeven in de beschikbaarheid van informatie en of deze informatie voldoende is voor een ecologische evaluatie van het beheerplan. De activiteiten en beoordeling worden toegelicht in de onderstaande paragrafen. De nummering in deze tabel komt overeen met de mappenstructuur en bestandslocaties op Box.

Tabel 4-2. Overzicht van beoordeling van informatie over menselijke (civiele) activiteiten. Informatie is beoordeeld op basis van de volgende criteria; beschikbaarheid van informatie, in hoeverre deze de beheerplanperiode dekt, of er wijzigingen zijn (in ruimte, tijd, omvang en intensiteit), of de voorwaarden, voorschriften en/of mitigerende maatregelen worden nageleefd; A: informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, B: informatie is beschikbaar, maar is gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, C: geen informatie beschikbaar of onvoldoende voor een evaluatie van het beheerplan.

Nr	Civiele activiteiten	Informatie-houder	Cat	Beschikbaarheid	Kwaliteit van informatie			
					Dekt beheerplan periode	Dekt gebied	Wijzigingen	Naleving Voorwaarden
1	Bestaande lozingen	RWS WNZ	2	A	A	A	A	A
2	Onderzoek & monitoring ten behoeve van de overheid of terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie	RWS WNZ, SBB en de OZHZ	2	A	A	A	A	C
3	Muskusratten- en beverrattenbestrijding	Waterschap Scheldestromen	2	A	A	A	A	C
4	Regulier dijkbeheer en -onderhoud door het Waterschap	Waterschap Hollandse Delta	2	B	A	A	A	C
5	Jacht in het Natura 2000-gebied Oude Maas	Faunabeheereenheid Zuid-Holland	2	A	A	A	A	B

¹Ontheffingen in het kader van de soortenbescherming zijn in deze inventarisatie niet meegenomen omdat het bij deze inventarisatie gaat om de gebiedenbescherming in het kader van de Wnb. In het beheerplan zijn ontheffingen in het kader van soortenbescherming ook niet opgenomen.

6	Jacht en schadebestrijding van konijnen op dijken direct grenzend aan Oude Maas	Faunabeheer-eenheid Zuid-Holland	2	A	A	A	A	n.v.t.
7	Zoeken, rapen en behandelen van eieren van ganzen in Oude Maas	Faunabeheer-eenheid Zuid-Holland	2	A	A	A	A	B
8	Vangen en naderhand doden van ruiende ganzen in Oude Maas	Faunabeheer-eenheid Zuid-Holland	2	A	A	A	A	n.v.t.
9	Vangen van verwilderde katten, fretten en Amerikaanse nertsen in Oude Maas	Faunabeheer-eenheid Zuid-Holland	2	A	A	A	A	n.v.t.

Bestaande lozingen

Dit is een categorie twee activiteit. Bij het verlenen van lozingsvergunningen toetst de waterbeheerder aan het bestaande waterkwaliteitsbeleid. Bestaande lozingen in de Oude Maas kunnen worden vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht onder de voorwaarde dat degene die loost de voorwaarden naleeft die onder de Waterwet gelden (vergunning en/of algemene regels). En dat dit bij eventuele inspecties kan worden aangetoond.

Informatie over bestaande lozingen is opgevraagd bij Rijkswaterstaat. De volgende gegevens zijn verzameld:

- Er zijn 10 nieuwe of gewijzigde Waterwet vergunningen verleend sinds 2016. Deze vergunningen zijn beschikbaar.
- De locatie van lozingen is aangegeven in de Waterwet vergunningen.
- Tijdens toetsingen/monsternamen van afvalwaterlozingen van de organisaties die in de jaarprogramma's zijn opgenomen hebben er geen overschrijdingen plaatsgevonden van de vergunningsnormen. Zover er inzicht is in deze data hebben deze organisaties de voorwaarden naar behoren nageleefd.

Aangezien er voldoende informatie beschikbaar is over de locatie, aard, periode en deels over de naleving van de voorwaarden van deze activiteit, kan er met betrekking tot dit onderwerp een ecologische evaluatie worden uitgevoerd.

Onderzoek & monitoring voor de overheid of terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie

Dit is een categorie twee activiteit. Voor monitoring- en onderzoeksactiviteiten (regulier) gaat het om activiteiten zoals het inventariseren van bodemdieren, vis- en schelpdieronderzoek, (broed)vogeltellingen, zoogdieronderzoek, vegetatieonderzoek en meer algemeen onderzoek naar flora en fauna en standplaatsfactoren. Deze activiteiten vallen onder het programma Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands (MWTL). De TBO's voeren de watervogeltellingen uit en rapporteren dit aan Sovon.

Voor onderzoek & monitoring gelden de volgende vrijstellingsvoorwaarden:

- Afval en onderzoeksmaterialen mogen niet worden achtergelaten om te voorkomen dat soorten verstrikt raken.
- Verstoring dient te worden voorkomen door het gebruik van geluidsapparatuur te beperken.
- Onderzoeks- en monitoringsactiviteiten in de broedperiode (15 maart tot en met 15 juli) gebeuren in overleg met de beheerder van het gebied (een terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie).

Voor deze activiteit is de volgende informatie verzameld:

- Informatie over de MWTL monitoring- en onderzoeksactiviteiten zoals locatie, datum en type onderzoek is te vinden op Waterinfo Extra².
- Informatie over watervogels is te vinden op de website van Sovon³.
- In de afgelopen beheerplanperiode was er geen sprake van een toe- of afname van deze activiteit.
- Monitoring van de Noordse Woelmuis middels eDNA, zie paragraaf 4.3.1.

Er is voldoende informatie beschikbaar over de locatie, aard en periode van deze activiteit. Over de naleving van de voorwaarden is geen informatie beschikbaar. Gebaseerd op de informatie is er deels een ecologische evaluatie mogelijk.

Muskusratten- en beverrattenbestrijding

Dit is een categorie twee activiteit. In het Natura 2000-gebied Oude Maas vindt muskusratten- en beverrattenbestrijding plaats. Hiervoor moeten regelmatig vangmiddelen worden geplaatst en gecontroleerd. Dit gebeurt vanuit een boot (platbodem, kano) of te voet, waar nodig in combinatie met een quad.

Voor muskusratten- en beverrattenbestrijding gelden de volgende vrijstellingsvoorwaarden:

- Het plaatsen, verplaatsen en controleren van de vangmiddelen wordt uitgevoerd tussen zonsopkomst en zonsondergang. Dit gebeurt in overleg met de terreinbeheerder en/of eigenaar van het gebied en op basis van de desbetreffende gedragscode Flora- en faunawet;
- Eventuele bijvangsten worden vrijgelaten;
- Er wordt tenminste 50 meter afstand bewaard tot bewoonde beverburchten. Informatie over de ligging van bewoonde beverburchten kan desgewenst worden opgevraagd bij de terreinbeheerder.

De data over muskusrattenbestrijding zijn opgevraagd bij Waterschap Scheldestromen. Waterschap Scheldestromen is hoofduitvoerder van de muskusrattenbestrijding. Sinds 1984 vinden er landelijke registraties plaats van de vangsten van muskus- en beverrat. Voor deze activiteit is de volgende informatie verzameld:

- Gegevens over de gehele beheerplanperiode zijn ontvangen;
- Sinds 1 januari 2022 wordt er gewerkt met een nieuw landelijk systeem waarin alle bestrijdingsorganisaties de vangsten en bijvangsten registreren. Er worden alleen dode bijvangsten geregistreerd. Daarnaast worden ook het gemonitord gebied, de vanglocaties en de vangmiddelen geregistreerd. Het is mogelijk om vanuit het landelijke systeem te rapporteren;
- Sinds het jaar 2000 is het aantal landelijke vangsten van muskusratten sterk afgenomen. Ook in het Oude Maas is het aantal afgenomen. Hierdoor is de bestrijding ook afgenomen;
- Indien het, naar aanleiding van een melding of vermoeden van de aanwezigheid van muskusratten, gedurende het broedseizoen toch noodzakelijk is het gebied te betreden, gebeurt dit in overleg met de terreinbeheerder.

Er is voldoende informatie beschikbaar over de locatie, aard en periode van deze activiteit. Over de naleving van de voorwaarden is geen informatie beschikbaar. Gebaseerd op de informatie is er deels een ecologische evaluatie mogelijk.

Regulier dijkbeheer en -onderhoud door het waterschap Hollandse Delta

Dit is een categorie twee activiteit. De Waterschappen moeten hun taken uit kunnen voeren voor het onderhoud van de waterkeringen, het watersysteem en de kunstwerken. In de Oude Maas is Waterschap Hollandse Delta verantwoordelijk.

² <https://waterinfo-extra.rws.nl/monitoring/>

³ <https://www.sovon.nl/nl/watervogels>

Het beheer wordt uitgevoerd conform 'de gedragscode Wet Natuurbescherming voor Waterschappen'⁴. Dit document bevat de vrijstellingsvoorwaarden voor deze activiteit.

Informatie over deze activiteit is opgehaald bij Waterschap Hollandse Delta. De volgende gegevens zijn verzameld:

- De staat van waterkeringen wordt twee keer per jaar geïnspecteerd (in het voorjaar en najaar).
- Onderhoudswerkzaamheden omvatten schadereparatie, zoals de steenbekleding, of een storing in de kreukelberm. Gras op de waterkering wordt twee keer per jaar gemaaid en afgevoerd. Sommige dijkpercelen worden verpacht. Hierop wordt begraaasd door schapen of wordt twee keer per jaar gehooid. Eens per 12 jaar wordt beoordeeld of de waterkeringen nog aan de norm voldoen. Dan wordt er ook een grondonderzoek en asfaltonderhoud gedaan.
- Bij de watersystemen wordt de in- en uitlaat van de geulen bij de gemalen gebaggerd. Voor deze activiteiten zijn vergunningen nodig en wordt voorafgaand een natuuronderzoek gedaan. Dit vindt incidenteel (alleen wanneer nodig) plaats.
- Er vindt één keer per jaar conditie-onderhoud aan de kustwerken plaats.
- Er is een gedragscode ecologie voor maaien. Bij het uitvoeren van bestortingen worden ook natuuronderzoeken onderwater gedaan.
- In de afgelopen beheerplanperiode was er geen sprake van een toe- of afname van deze activiteit.

Er is voldoende informatie beschikbaar over de locatie, aard en periode van deze activiteit. Over de naleving van de voorwaarden is geen informatie beschikbaar. Gebaseerd op de informatie is er deels een ecologische evaluatie mogelijk.

Jacht in de Oude Maas

Jacht in het Natura 2000-gebied Oude Maas is toegestaan in het gehele Natura 2000-gebied, omdat het gehele gebied alleen als Habitatrichtlijngebied is aangewezen.

Voor deze activiteit is de volgende vrijstellingsvoorwaarden benoemd:

- Er wordt tenminste 50 meter afstand bewaard tot bewoonde beverburchten en er wordt binnen een straal van 50 meter rondom bewoonde beverburchten niet geschoten. Deze afstanden zijn uitsluitend van toepassing binnen het Natura 2000-gebied. Informatie over de ligging van bewoonde beverburchten kan worden opgevraagd bij de terreinbeheerder.

Voor deze activiteit zijn er gegevens opgevraagd bij de Faunabeheereenheid Zuid-Holland. De volgende gegevens van geschoten dieren zijn aangeleverd:

- Voor de Oude Maas zijn er in het jachtseizoen van 2015/2016 168 wilde eenden geschoten;
- In het jachtseizoen van 2016/2017 zijn 116 wilde eenden geschoten;
- In het jachtseizoen van 2018/2019 302 wilde eenden geschoten en 11 hazen geschoten.

OZHZ geeft aan dat de reguliere jacht uitgevoerd mag worden op oude domein gronden. OZHZ neemt jacht en schadebestrijding alleen mee in reguliere controle, er was bijvoorbeeld een keer een jachthut verkeerd geplaatst. Omdat OZHZ niet vaak in de Oude Maas is, zijn er weinig waarnemingen van deze activiteit.

Gebaseerd op de beschikbare informatie kan deels een ecologische evaluatie worden uitgevoerd.

⁴ <https://unievandwaterschappen.nl/wp-content/uploads/2021/11/Gedragscode-Wet-natuurbescherming-voor-waterschappen-2019.pdf>

Jacht en schadebestrijding op dijken en op het water direct grenzend aan het Natura 2000-gebied Oude Maas

Dit is een categorie twee activiteit. Op enkele primaire waterkeringen en op het water direct grenzend aan, maar buiten het Natura 2000-gebied Oude Maas, vindt jacht en schadebestrijding plaats.

Voor jacht en schadebestrijding gelden de volgende vrijstellingsvoorwaarden:

- Er wordt bij jacht en schadebestrijding op het water tenminste 50 meter afstand bewaard tot bewoonde beverburchten en er wordt binnen een straal van 50 meter rondom bewoonde beverburchten niet geschoten. Informatie over de ligging van bewoonde beverburchten kan desgewenst worden opgevraagd bij de terreinbeheerder;
- Jacht en/of schadebestrijding op dijken en op het water wordt overdag uitgevoerd;
- Bij jacht en schadebestrijding van konijnen op dijken is het gebruik van fretten en buidels voor het vangen en doden van konijnen overdag toegestaan;
- Een dijktraject wordt per aanliggend jachtveld maximaal twee keer per week betreden.

Voor deze activiteit zijn er gegevens opgevraagd bij de Faunabeheereenheid Zuid-Holland. De volgende gegevens zijn aangeleverd:

- Jaarrapportages 2016-2020

Er heeft tijdens de beheerplanperiode geen jacht en schadebestrijding op dijken en op het water direct grenzend aan het Natura 2000-gebied Oude Maas plaatsgevonden. Dit betekent dat deze activiteit volledig is afgenomen in omvang, ruimte, tijd en intensiteit. Gebaseerd op deze inzichten is een ecologische evaluatie mogelijk.

Zoeken, rapen en behandelen van eieren van ganzen in de Oude Maas

Dit is een categorie twee activiteit. Om de schade door overzomerende ganzen tot een acceptabel niveau terug te dringen, worden er in Zuid-Holland diverse maatregelen genomen om de populatie standganzen te reduceren en exoten of verwilderde ganzen te verwijderen.

Voor het zoeken, rapen en behandelen van eieren gelden de volgende vrijstellingsvoorwaarden:

- De handelingen worden alleen toegepast op nesten van Canadese ganzen, nijlganzen, Indische ganzen, grauwe ganzen, gedomesticeerde grauwe ganzen en brandganzen;
- De handelingen worden overdag uitgevoerd;
- Er wordt tenminste 50 meter afstand bewaard tot bewoonde beverburchten. Informatie over de ligging van bewoonde beverburchten kan worden opgevraagd bij de terreinbeheerder.

Gegevens over deze activiteit is opgevraagd bij de Faunabeheereenheid Zuid-Holland en OZHZ. De volgende gegevens zijn verzameld:

- Jaarrapportages 2016-2020. Hierin is opgenomen hoeveel eieren er zijn bewerkt van alle ganzensoorten voor de gehele provincie Zuid-Holland.
- In de Oude maas zijn in het jaar 2018 19 eieren bewerkt van de grauwe gans;
- De gedragscodes worden nageleefd. De maatregelen worden benoemd in de jaarrapportages. Dit wordt gehandhaafd. OZHZ geeft aan dat er geen overtredingen zijn gesignaleerd.

Sinds het ingaan van het beheerplan zijn er alleen in 2018 eieren geraapt en bewerkt. Vanuit de jaarrapportages en gesprekken met OZHZ is af te leiden dat de voorwaarden worden nageleefd. Gebaseerd op de aangeleverde gegevens is deels een ecologische evaluatie mogelijk.

Vangen en naderhand doden van ruiende ganzen in de Oude Maas

Dit is een categorie twee activiteit. Om de schade door overzomerende ganzen tot een acceptabel niveau terug te dringen worden er naast het rapen van eieren ook andere methoden gebruikt zoals het vangen en naderhand doden van ruiende ganzen.

Voor het vangen en naderhand doden van ruiende ganzen gelden de volgende vrijstellingsvoorwaarden:

- Het vangen en naderhand doden van ruiende ganzen wordt alleen toegepast bij nijlganzen, Canadese ganzen, Indische ganzen, grauwe ganzen en verwilderde gedomesticeerde ganzen;
- Het vangen en naderhand doden van ruiende ganzen wordt uitsluitend uitgevoerd met toegestane vangmiddelen en op toegestane wijze. Hierbij is het gebruik van een geweer niet vrijgesteld;
- Het vangen van ruiende ganzen vindt overdag plaats in de periode van 15 juni tot 15 augustus en wordt gefaseerd in de tijd uitgevoerd. Dat betekent dat er maximaal twee keer per week wordt gevangen met een maximum van zes vangsten in de gehele periode. Het vangen en/of doden is alleen toegestaan tussen zonsopkomst en zonsondergang;
- De vangopstelling mag buiten de periode van 15 juni tot 15 augustus niet in het veld aanwezig zijn;
- Er wordt tenminste 50 meter afstand bewaard tot bewoonde beverburchten. Informatie over de ligging van bewoonde beverburchten kan worden opgevraagd bij de terreinbeheerder.

Gegevens over deze activiteit is opgevraagd bij de Faunabeheereenheid Zuid-Holland en OZHZ. De volgende gegevens zijn verzameld:

- Jaarrapportages 2016-2020. Hierin is opgenomen hoeveel ganzen er zijn gedood in de gehele provincie Zuid-Holland.
- Er zijn geen ganzen gevangen in het Natura 2000-gebied Oude Maas.

Uit de aangeleverde gegevens blijkt dat deze activiteit niet plaatsvindt in het Natura 2000-gebied Oude Maas. Over de naleving van de voorwaarden is geen informatie beschikbaar vanuit handhavende partijen. Gebaseerd op de aangeleverde gegevens is er deels een ecologische evaluatie mogelijk.

Vangen van verwilderde katten, fretten en Amerikaanse nertsen in de Oude Maas

Om de aangewezen habitat- en vogelsoorten te beschermen worden in de Oude Maas waar nodig verwilderde katten, fretten en Amerikaanse nertsen bestreden.

Gegevens over deze activiteit zijn opgevraagd bij de Faunabeheereenheid Zuid-Holland. De volgende gegevens zijn verzameld:

- Jaarrapportages 2016-2020

Uit de jaarrapportages blijkt dat deze activiteit niet heeft plaatsgevonden tijdens de beheerplanperiode. Dit betekent dat deze activiteit volledig is afgenomen in omvang, ruimte, tijd en intensiteit. Gebaseerd op deze inzichten is een ecologische evaluatie mogelijk.

4.1.1.2 Vergunningsplichtige activiteiten (categorie 3)

Er zijn in totaal vier vergunningen in het kader van de Wet natuurbescherming verleend tijdens de beheerplanperiode voor de Oude Maas. De vergunningverleners betreffen Provincie Zuid-Holland (Omgevingsdienst Haaglanden) en LNV.

Omgevingsdienst Haaglanden

- Saneren/verwijderen van een uit gebruik genomen stalen leiding;
- Het realiseren van een fietspad.

LNV

- Baggerwerkzaamheden van de Nieuwe Maas, het Scheur en de hoofvaargeul van de Botlek;
- De exploitatie van Rotterdam The Hague Airport.

Meer informatie over deze vergunningen is te vinden in bijlage A2.

4.1.2 Ontbrekende data/informatie en aanbevelingen

4.1.2.1 Overtredingen

Om na te gaan of de voorwaarden die gesteld worden aan activiteiten onder categorie twee in acht worden genomen, is het van belang om een goede registratie bij te houden over de overtredingen die plaatsvinden. Er heeft geen registratie van overtredingen plaatsgevonden in Oude Maas door de handhavende organisatie, waardoor het evalueren van de naleving van de voorwaarden niet mogelijk is. Dit onderwerp wordt verder toegelicht in paragraaf 5.5.

Aanbeveling

Een aanbeveling is om het mogelijk te maken voor handhavende organisaties om werkzaamheden uit te voeren in de Oude Maas. Hierbij is het belangrijk dat de handhavende organisatie voldoende uren krijgen toegedeeld en een duidelijke registratie gaan bijhouden van de overtredingen net zoals in de andere Natura 2000-gebieden gebeurt van de Zuidwestelijke Delta. De overtredingsrapportage kan vervolgens als productblad meegenomen worden in de jaarrapportage van het Handhavens Uitvoeringsplan.

4.1.3 Advies Nee-lijst en nieuwe activiteiten

4.1.3.1 Advies nee-lijst

Tijdens het opstellen van het beheerplan voor het Natura 2000-gebied Oude Maas zijn er menselijke activiteiten geïdentificeerd die kunnen plaatsvinden zonder mitigerende maatregelen, voorwaarden of vergunningen. Deze activiteiten zijn overzichtelijk gemaakt in de 'Nee-lijst' (zie Bijlage A2). Tijdens de data-inventarisatie en procesevaluatie is er getracht om antwoord te krijgen op de volgende vraag:

Zijn er activiteiten op de "nee-lijst" die nu mogelijk toch significante gevolgen hebben?

(Door bijvoorbeeld wijzigingen in aard, omvang, intensiteit, plaats en duur of door nieuwe inzichten in de beoordeling van effecten of vanwege cumulatieve effecten).

De geïnterviewde partijen voor deze activiteiten zijn de Provincie Zuid-Holland, OZHZ, Waterschap Hollandse Delta, RWS en het Watersportverbond. Deze partijen geven aan dat er van de 'Nee-lijst' activiteiten geen data of informatie beschikbaar is. Wel is er door deze partijen per activiteit op basis van eigen waarnemingen aangegeven of ze zijn afgenomen, gelijk gebleven of toegenomen tijdens de beheerplanperiode. De toegenomen activiteiten betreffen:

- Recreatievaart varen <20 km/uur;
- Kanoën;
- Oeverrecreatie waaronder wandelen en fietsen;
- Verblijfrecreatie (buiten begrenzing, bungalowparken, campings);
- Beroepsscheepvaart.

4.1.3.2 Nieuwe activiteiten

In de evaluatie van het beheerplan dienen niet alleen de activiteiten die in het beheerplan beschreven zijn geëvalueerd te worden, maar moet ook rekening worden gehouden met nieuwe activiteiten die zich gedurende de looptijd van het beheerplan hebben voorgedaan.

Daarom is het voor de evaluatie van belang om een overzicht te hebben van de nieuwe activiteiten en de aard, omvang, tijdstip, duur en planning van in de huidige beheerplanperiode **nieuwe** activiteiten, evenals plannen en/of projecten in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Het is mogelijk dat de nieuwe activiteiten vergunde activiteiten betreffen. In het geval van vergunde activiteiten is het van belang om inzicht te krijgen in hoeveel Wnb-vergunningen er zijn verleend en of er overtredingen hebben plaatsgevonden.

Tijdens de data-inventarisatie en interviews is de volgende nieuwe activiteit geïdentificeerd:

- Vliegen met drones.

Aanbeveling

Voor de Nee-lijst en nieuwe activiteiten wordt separaat aan dit rapport een advies opgesteld (met aanbevelingen) door RHDHV voor het ophalen van de benodigde gegevens om een ecologische evaluatie op basis van deze activiteiten mogelijk te maken.

4.1.4 Geografische locatiegegevens van activiteiten

Van een aantal menselijke activiteiten (nieuw, gewijzigd of ongewijzigd) is geografische informatie (kaartmateriaal/GIS-data) aanwezig. Ten tijde van het schrijven van deze deelrapportage is deze informatie echter onvolledig om hiervan een goed overzicht te geven. Er is een inventarisatie gaande om de dataset volledig te maken, zodat deze activiteiten geografisch weergegeven kunnen worden. Zodra gereed, worden deze in Bijlage A3 opgenomen.

4.2 Instandhoudingsmaatregelen

In Bijlage A2 zijn de resultaten van de data-inventarisatie van de instandhoudingsmaatregelen opgenomen. Hierin staat beschreven over welke instandhoudingsmaatregelen het gaat, de verantwoordelijke instantie, contactpersoon, uitvoeringsperiode, uitvoeringsstatus, beschikbaarheid van informatie en de analyse van de kwaliteit van de informatie en data.

4.2.1 Beschikbare data/informatie en kwaliteitsbeoordeling

Deze paragraaf geeft een overzicht van de beschikbare informatie voor instandhoudingsmaatregelen, de kwaliteit van de aangeleverde data en informatie en een overzicht van nieuwe maatregelen die niet in het beheerplan waren opgenomen. Tabel 4-3 geeft hiervan een samenvatting met het type maatregel en de status van uitvoering. Na deze tabel wordt hierop een toelichting gegeven. Voor details over onderstaande resultaten wordt de lezer verwezen naar Bijlage A2.

Tijdens de beheerplanperiode zijn er nieuwe instandhoudingsmaatregelen uitgevoerd. Deze maatregelen staan ook samengevat in Overzicht van beoordeling van informatie over instandhoudingsdoelstellingen. A = informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, B = informatie is beschikbaar, maar is gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, C = geen informatie beschikbaar of is onvoldoende voor een evaluatie van het beheerplan. U = uitgevoerd. IU = in uitvoering en er zijn op dit moment nog geen gegevens van bekend. NU = niet uitgevoerd. Vanaf nummer 9 betreft het een nieuwe instandhoudingsmaatregel die niet in het vigerende beheerplan staat. Tabel 4-3, detailinformatie is weergegeven in Bijlage A2.

De beoordeling van de kwaliteit is gebaseerd op de aanwezigheid van een werkomschrijving en/of de werktekeningen en ondersteunende rapportages over de monitoring van de habitattypen, -soorten of vogelsoorten in het gebied. Een A betekent dat al deze informatie aanwezig is, een B dat deze gedeeltelijk aanwezig is en C dat deze niet aanwezig is. Zie ook de toelichting onder de tabel.

Tabel 4-3. Overzicht van beoordeling van informatie over instandhoudingsdoelstellingen. A = informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, B = informatie is beschikbaar, maar is gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, C = geen informatie beschikbaar of is onvoldoende voor een evaluatie van het beheerplan. U= uitgevoerd. IU = in uitvoering en er zijn op dit moment nog geen gegevens van bekend. NU = niet uitgevoerd. Vanaf nummer 9 betreft het een nieuwe instandhoudingsmaatregel die niet in het vigerende beheerplan staat.

Nr	Instandhoudingsmaatregelen	Type maatregel	Informatiehouder	Beschikbaarheid	Status
1	Visserijgriend: aanleg wilgenvloedbos, kreek, getijdegeul, biez- en rietzones	Deltanatuur (aanleg natte natuur)	Provincie Zuid-Holland	C	U
2	Klein profijt: afgraven slibdepot, graven geulen en baggeren eendenkooi; ongevormd naar natuurgebied	Deltanatuur (aanleg natte natuur)	Provincie Zuid-Holland	B	U
3	Aanleg natuurvriendelijke oevers, verbreden watersysteem, aansluitend wetland verlagen uiterwaard in lopende getijdennatuurprojecten	KRW	Rijkswaterstaat	B	U
				C	
				C	
				C	
				C	
4	KRW Geertruida Agathapolder: kreekaanleg in zomerpolder	KRW	Rijkswaterstaat	B	U
5	KRW Klein Profijt: Aanleg natuurvriendelijke oevers, verbreden watersysteem, aansluitend wetland verlagen uiterwaard in lopende getijdennatuurprojecten	KRW	Rijkswaterstaat	B	U
6	Zomerlanden-Gorzenbosch: Beheer en inrichting optimaliseren voor noordse woelmuis en ruigten en zomen: gefaseerd maaien en periodiek verwijderen wilgenopslag (buitenkaads in een zone van ca. 9 ha)	Beheer en inrichting optimaliseren voor noordse woelmuis en ruigten en zomen	Provincie Zuid-Holland en Staatsbosbeheer	B	U
7	Geertruida Agathacomplex: Beheer en inrichting optimaliseren voor noordse woelmuis en ruigten en zomen: periodiek verwijderen wilgenopslag (buitenkaads in een zone van ca. 5 ha).	Beheer en inrichting optimaliseren voor noordse woelmuis en ruigten en zomen	Provincie Zuid-Holland en Staatsbosbeheer	B	U
8	Klein Profijt: Beheer en inrichting optimaliseren voor noordse woelmuis en ruigten en zomen: gefaseerd en kleinschalig maaien van rietgorzen en een proef uitvoeren met het	Beheer en inrichting optimaliseren	Provincie Zuid-Holland en Zuid	B	U

Nr	Instandhoudingsmaatregelen	Type maatregel	Informatiehouder	Beschikbaarheid	Status
	kleinschalig verlagen van het maaiveld bijv. door 'uitkrabben' van rietzode	n voor noordse woelmuis en ruigten en zomen	Hollands Landschap		
Nieuwe Instandhoudingsmaatregelen					
9	Ruigplaat: buitendijks gebied bij Hoogvliet. Rietperceel 3/4 ha. Maai cyclys intensifieren	Beheer en inrichting optimaliseren voor zomerklokje	Zuid Hollands Landschap	C	NU
10	Geertruida Agathacomplex: hydrologie verbeteren voor noordse woelmuis	Noordse woelmuis	Prov ZH	C	NU

In de onderstaande paragrafen wordt een toelichting gegeven van de bovenstaande status van instandhoudingsmaatregelen per kwaliteitscategorie. Ook in Hoofdstuk 5 "Resultaten procesevaluatie" wordt verder ingegaan op de uitvoering van instandhoudingsmaatregelen met oorzaken, gevolgen en aanbevelingen.

A: informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan

Er zijn geen maatregelen uitgevoerd waarbij voldoende informatie aanwezig is voor een evaluatie.

B: informatie is beschikbaar, maar is niet/gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan

In totaal zijn er zes maatregelen die wel uitgevoerd zijn, de beschikbare gegevens zijn maar gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan.

- Gegevens over uitvoering zijn beschikbaar, evaluatie nog niet uitgevoerd: gefaseerd en kleinschalig maaien van rietgorzen en een proef uitvoeren met het kleinschalig verlagen van het maaiveld in Klein Profijt (2015 t/m 2019). Van de KRW-maatregel in Klein Profijt zijn ook geen gegevens over de effectiviteit van de maatregel beschikbaar. Ook van het afgraven slibdepot, graven geulen en baggeren eendenkooi; ongevormd naar natuurgebied in Klein Profijt ontbreekt die informatie.
- Geen rapportage ontvangen: gefaseerd maaien en periodiek verwijderen wilgenopslag in Zomerlanden-Gorzenbosch. Gegevens over de evaluatie van deze maatregel zijn ook niet beschikbaar.

C: Niet uitgevoerd of onvoldoende informatie beschikbaar voor een evaluatie van het beheerplan

Van twee maatregelen is onvoldoende informatie beschikbaar. Er is geen informatie ontvangen over Visserijgriend (Provincie ZH) en de aanleg van natuurvriendelijke oevers (RWS WNZ).

Nieuwe maatregelen

Buiten de maatregelen uit het beheerplan zijn er twee nieuwe maatregelen aangedragen. Dit zijn het beheer en inrichting van de Ruigplaat optimaliseren voor het zomerklokje, en de hydrologie rondom het Geertruida Agatha-complex optimaliseren voor de noordse woelmuis. Beide nieuwe maatregelen zijn nog niet uitgevoerd. Ruigplaat staat gepland voor 2023, over de aanpassingen rondom hydrologie vindt nog overleg plaats.

4.3 Ecologische monitoring

De data-inventarisatie van de ecologische monitoring heeft tot doel om de beschikbare gegevens over de toestand en trend van de aangewezen vogel- en habitatsoorten te verzamelen en te beoordelen op kwaliteit en volledigheid om een ecologische evaluatie mogelijk te maken. De ecologische evaluatie is bedoeld om te beoordelen of de instandhoudingsdoelstellingen waarvoor het betreffende Natura 2000-gebied is aangewezen zijn behaald. De resultaten van de ecologische evaluatie dienen ter actualisatie en verbetering van de nieuwe beheerplannen, bijvoorbeeld door aanpassing van maatregelen en/of instandhoudingsdoelstellingen.

De ecologische monitoring van veel soorten en habitattypen uit het beheerplan is reeds opgenomen in bestaande reguliere (landelijke) meetnetten (o.a. MWTL). Hierdoor zijn er al duidelijke afspraken gemaakt voor het uitvoeren van de monitoring en de registratie van data. Rijkswaterstaat beschikt hierdoor reeds zelf over de informatie en er is reeds duidelijk hoe en waar de informatie verwerkt wordt. Echter, over het algemeen geldt dat voor enkele soorten een **aanvulling op de reguliere (landelijke) monitoring en/of specifieke monitoring** wenselijk is (bijvoorbeeld voor de bever en noordse woelmuis), zie ook Tabel 4-4. In deze paragraaf is de beschikbare aanvullende informatie over deze soorten geïnventariseerd en beoordeeld op kwaliteit ten behoeve van een ecologische evaluatie.

Tabel 4-4 Overzicht van soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd in de Oude Maas (populatie, omvang leefgebied, kwaliteit leefgebied) en waarvoor aanvullende data nodig is voor de ecologische evaluatie. "=" betekent een behoudsdoelstelling en ">" betekent een uitbreidingsdoelstelling.

Groep	Cluster	Instandhoudings-doelstelling	Status doel	ISHD-populatie	ISHD-omvang leefgebied	ISHD-kwaliteit leefgebied
Habitat soorten	Zoogdieren	Bever	Definitief	=	=	=
		Noordse woelmuis	Definitief	>	>	>

Zoals weergegeven in Tabel 4-5 is er voor geen van de doelsoorten van het Natura 2000-gebied de Oude Maas voldoende informatie beschikbaar voor een evaluatie van het beheerplan. In 4.3.1. volgt een toelichting per soort. **Voor details over onderstaande resultaten wordt de lezer verwezen naar Bijlage A2.**

Tabel 4-5 Overzicht van beoordeling van informatie over de doelsoorten; A: informatie is beschikbaar en is voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, B: informatie is beschikbaar, maar is niet/gedeeltelijk voldoende voor een evaluatie van het beheerplan, C: geen informatie beschikbaar.

Nr.	Doelsoorten N2000 Oude Maas	A	B	C
1	Bever			X
2	Noordse woelmuis			X

4.3.1 Zoogdieren

De **bever** maakt onderdeel uit van het huidige beheerplan 2016-2022 van de Oude Maas. Deze heeft instandhoudingsdoelen voor de populatie, de omvang en de kwaliteit van het leefgebied. Er is bij de verantwoordelijke partijen niet bekend dat zij aangewezen zijn voor de monitoring van deze soort, er is geen gerichte monitoring en daarom zijn er geen gegevens beschikbaar om de doelen te toetsen. Wel zijn er burchttellingen beschikbaar tot en met 2016 en is er een landelijke bever trendpopulatie berekend door de Zoogdierverseniging in 2019. Echter is hierbij niet specifiek naar het deelgebied de Oude Maas gekeken. Mocht er toch besloten worden om de trends van de bever te toetsen, dan zijn losse waarnemingen opgenomen in de NDFF-database welke gebruikt kunnen worden als indicatie. De data zijn onder andere afkomstig van waarnemingen via waarnemingen.nl, telmee.nl en waarnemingen van TBO's en stichtingen zoals de Zoogdierverseniging. Deze gegevens zijn niet kwantitatief en zijn hooguit een indicatie voor de

aanwezigheid van de bever. Daarom kunnen deze gegevens niet gebruikt worden om het instandhoudingsdoel te toetsen.

De **noordse woelmuis** heeft als instandhoudingsdoel een toename in het aantal individuen. Daarnaast dient de omvang van het leefgebied vergroot te worden, en de kwaliteit van het leefgebied te verbeteren. In het beheerplan is opgenomen dat door vegetatiesuccessie en versnippering van het leefgebied deze doelen niet automatisch worden gehaald. Daarom zijn er meerdere instandhoudingsmaatregelen opgenomen in het beheerplan. De noordse woelmuis is in 2014/2015, door de Zoogdiervereniging, gemonitord met loopvallen en wordt sinds 2018 gemonitord middels eDNA, waarbij in 1-km vakken monsters worden genomen om de aan-of afwezigheid van deze soort te beoordelen. De eDNA bemonstering is in de Oude Maas echter enkel in 2018/2019 uitgevoerd. Op basis van eDNA kan enkel de aan- en afwezigheid van de soort getoetst worden, en kunnen populatiegroottes dus niet berekend worden waardoor de instandhoudingsdoelstelling niet kan worden getoetst.

5 Resultaten procesevaluatie

In dit hoofdstuk is een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in de verschillende uitvoeringsplannen en de uitwerking in de praktijk in het kader van de uitvoering van organisatie en coördinatie, uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen, monitoring, toezicht en handhaving en communicatie van de uitvoering van Natura 2000-beheer. Om deze vergelijking te maken hebben interviews plaatsgevonden met verschillende betrokken partijen zoals RWS, OZHZ, Provincie Zuid-Holland, Zuid-Hollands Landschap, Waterschap Hollandse Delta en Staatsbosbeheer. Daarnaast zijn aanbevelingen gedaan voor het verbeteren van de uitvoering in de praktijk.

In Tabel 5-1 is een overzicht opgenomen van het aantal geïnterviewde personen per organisatie en onderwerp.

Tabel 5-1. Overzicht van het aantal geïnterviewde personen voor de procesevaluatie

Organisatie	Aantal geïnterviewde personen	Geïnterviewd in relatie tot onderwerp
Provincie Zuid-Holland	1	Organisatie, instandhoudingsmaatregelen, menselijke activiteiten en communicatie
RWS	2	Organisatie, instandhoudingsmaatregelen, menselijke activiteiten en communicatie
OZHZ	1	Handhaving, menselijke activiteiten en communicatie
Zuid-Hollands Landschap	1	Menselijke activiteiten, handhaving en communicatie
Waterschap Hollandse Delta	3	Menselijke activiteiten, handhaving en communicatie
Staatsbosbeheer	1	Handhaving, instandhoudingsmaatregelen en communicatie

5.1 Organisatie en coördinatie van de uitvoering

In deze paragraaf is in het kader van organisatie en coördinatie van de uitvoering van het Natura 2000-beheer een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in de uitvoeringsplannen en de uitwerking in de praktijk.

Uitvoeringsplan en uitwerking in de praktijk

Het uitvoeringsplan maakt de belangrijkste acties en afspraken met betrekking tot de uitvoering van de maatregelen, monitoring, handhaving en communicatie inzichtelijk. Ook wordt ingegaan op de wijze waarop de verschillende partijen samenwerken om deze acties en afspraken ten uitvoer te brengen. De belangrijkste afspraken rondom de uitvoering van het beheerplan zijn weergegeven in onderstaande tabel. Ook is weergegeven of deze acties zijn uitgevoerd.

Tabel 5-2. Overzicht van afspraken in het kader van de uitvoering van het beheerplan.

Afspraken	Uitgevoerd (ja/nee); toelichting
RWS ziet als voortouwnemer toe op de uitvoering van de afspraken uit het beheerplan.	Deels, de focus lag vooral op de uitvoering van de KRW-maatregelen en de betonning (markeringen voor TBB-gebieden). RWS WNZ heeft geen regie gevoerd op het beheerplanproces. De verschillende partijen zijn aan de slag gegaan en indien er issues ontstonden, heeft overleg plaatsgevonden.
In de eerste drie jaar zal er op ambtelijk niveau (Overleg Bevoegd Gezag) tenminste halfjaarlijks voortgangs- en afstemmingsoverleg zijn tussen de bevoegde gezagen, zowel op de afzonderlijke onderdelen (handhaving, monitoring,	Ja, dit heeft plaatsgevonden.

communicatie, realisatie van maatregelen) als op het geheel en de samenhang.	
Jaarlijks wordt een jaarrapportage opgesteld om de voortgang van het afgelopen jaar te beschrijven en vooruit te blikken op het volgende jaar. Bestuurlijk wordt de jaarrapportage en de vooruitblik (inclusief eventuele aanpassingen in de financiële afspraken) jaarlijks vastgesteld in de BOND (of de opvolger daarvan).	Nee, dit is niet uitgevoerd. RWS geeft aan dat dit deels vanwege drukte en een gebrek aan capaciteit was en deels omdat er geen behoefte was aan de rapportages. Er is nooit naar gevraagd.
Voor het gebied Deltawateren is de interactie met het grote aantal stakeholders van belang. Daartoe wordt zowel op operationeel- als bestuurlijk niveau regelmatig overleg gevoerd. Het voorstel is om een maatschappelijk overleg in te richten om allerlei zaken omtrent het beheerplan te bespreken met de vertegenwoordigers van de bevoegde gezagen. Bestuurlijk overleg met de stakeholders zal tenminste een maal per jaar worden gepland; op initiatief van partijen kan tussentijds overleg worden belegd.	Nee, dit is niet uitgevoerd. RWS geeft aan dat dit waarschijnlijk door een gebrek aan animo was. Er is gebeld met verschillende partijen om na te vragen of een overleg nodig was, hierbij werd aangegeven dat het niet nodig werd gevonden.
Na 3 jaar uitvoering zal een tussentijdse evaluatie worden opgesteld op basis waarvan ook de bestuurders tussentijds zullen worden geïnformeerd. Mocht het wenselijk zijn om de bevoegde gezagen op bestuurlijk niveau op enig ander moment tussentijds te informeren of raadplegen, dan neemt RWS daartoe het initiatief. De evaluatie als voorbereiding op een tweede uitvoeringsperiode wordt door voortouwnemer RWS geïnitieerd.	Nee, dit is niet uitgevoerd. RWS geeft aan dat dit deels komt door een capaciteitsgebrek en omdat een periode van 3 jaar te kort was voor een evaluatie. Veel maatregelen waren na 3 jaar nog niet uitgevoerd. RWS geeft aan dat een evaluatie na 5 jaar beter zou zijn.

RWS is verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen (zoals de KRW-maatregelen). RWS WNZ heeft geen regie gevoerd op het beheerplan proces. Partijen gingen zelf aan de slag met diens relevante punten en RWS deed dat ook. De focus lag vooral op de uitvoering van de KRW-maatregelen en de betonning (markeringen voor TBB-gebieden). Wanneer er issues ontstonden is er overleg geweest. OZHZ geeft aan dat ze er last van hebben gehad dat RWS te weinig een actieve rol heeft gehad in de uitvoering van de maatregelen. Er heeft wel overleg plaatsgevonden. Het Zuid-Hollandse landschap geeft aan dat RWS geen actieve rol heeft gehad in de regie op de uitvoering.

Het Regiegroep overleg heeft over de gehele beheerplanperiode plaatsgevonden en fungeert volgens Provincie Zuid-Holland goed. Wel zouden de terreinbeheerders beter betrokken of geïnformeerd moeten worden. In het begin lag de focus meer op de uitvoering en twee jaar terug is het accent meer naar planvormig verschoven. Er is nu ook een apart overleg over de uitvoering en de handhavende organisaties hebben een eigen handhavingsoverleg.

Er zijn nooit jaarrapportages opgesteld. Dit heeft er mee te maken dat de tijd aan de uitvoering werd besteed en te weinig capaciteit bij RWS was. Er was kennelijk geen behoefte aan de rapportages; er is niet naar gevraagd. Het is wel een keer besproken in de regiegroep, maar daarin werd niet geëvalueerd over de afgelopen jaren. Te zien is dat eigen taken worden uitgevoerd en dat er niet integraal gekeken wordt naar hoe het met de uitvoering van het beheerplan gaat. Capaciteit is al vanaf het instellen van het beheerplan een probleem. Het opstelteam van de beheerplannen is vrij snel na vaststelling uit elkaar gevallen, waarmee veel kennis over de achtergrond van maatregelen is verdwenen.

Het bestuurlijk overleg heeft de laatste jaren niet meer plaatsgevonden, waarschijnlijk omdat de animo weg was. In 2022 is er weer een bestuurlijk overleg geweest, meer op ad hoc basis door aanhoudende problemen in het gebied. Het maatschappelijk overleg met alle natuurorganisaties en belanghebbenden vindt binnenkort plaats door middel van een participatie overleg. Dit is bedoeld om iedereen in de planfase van de nieuwe beheerplannen gelijk mee te nemen.

Een aandachtspunt is dat het Natura 2000-beheerplan niet bekend is bij de mensen van Waterschap Hollandse Delta. Ze geven aan dat dit aan de interne communicatie kan liggen, maar dat is niet duidelijk. Ze zouden graag beter betrokken willen zijn.

Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om voor het volgende beheerplan een concreter en meer uitgewerkt uitvoeringsplan op te stellen. Door werksessies te organiseren met de uitvoerende organisaties kunnen de belangrijkste issues besproken worden en kunnen duidelijke afspraken worden gemaakt over wie wat doet en op welke manier. Door het uitvoeringsplan samen met de mensen die in het veld de uitvoering doen wordt het een praktisch en uitvoerbaar plan. Er dient iemand te worden aangesteld die overkoepelend het toezicht bewaart. RWS zou daarbij regelmatig contact moeten hebben met het bevoegd gezag over de stand van zaken.

5.2 Uitvoering van instandhoudingsmaatregelen

Instandhoudingsmaatregelen en uitwerking in de praktijk

In deze paragraaf is in het kader van de instandhoudingsmaatregelen een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in de beheerplannen en de uitvoering in de praktijk. Om deze vergelijking te maken hebben interviews plaatsgevonden met de verschillende betrokken partijen (zie Bijlage A1). Ten slotte zijn aanbevelingen gedaan voor het proces rondom de uitvoer van de instandhoudingsmaatregelen.

Alle acht instandhoudingsmaatregelen zijn uitgevoerd. Het overgrote deel van de geplande maatregelen was al uitgevoerd voor de opstelling van het huidige beheerplan. Slechts drie maatregelen zijn tijdens de huidige beheerplanperiode uitgevoerd. Het is opvallend dat er slechts beperkt informatie beschikbaar is voor een evaluatie van de effectiviteit van de maatregelen.

Aanbevelingen

Het uitvoeren van de maatregelen dient beter bijgehouden te worden, inclusief de resultaten van de uitgevoerde maatregelen. Daarnaast moet de koppeling tussen de instandhoudingsmaatregelen en de soorten waar deze aan bijdragen duidelijk zijn voor de belanghebbende partijen.

5.3 Uitvoering van de monitoring

In deze paragraaf is in het kader van monitoring een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in het monitoringsplan en de uitwerking in de praktijk. De paragraaf is opgedeeld in de monitoring van menselijke activiteiten en ecologische monitoring. Monitoring van instandhoudingsmaatregelen is hierboven toegelicht.

5.3.1 Menselijke activiteiten

Monitoringsplan en uitwerking in de praktijk

Het monitoringsplan maakt de belangrijkste acties en afspraken in het kader van monitoring inzichtelijk. In het monitoringsplan is opgenomen dat de uitvoering van de voorgenomen mitigerende maatregelen wordt gemonitord door de partij die de maatregel neemt. Elke beheerder is verantwoordelijk voor monitoring in het eigen beheergebied. Aan het einde van de beheerplanperiode dient door de terreinbeheerders verslag worden gedaan bij Provincie Zuid-Holland. De monitoring van de uitvoering en effecten van de mitigerende maatregelen verloopt vergelijkbaar met de monitoring van de instandhoudingsmaatregelen. De belangrijkste afspraken rondom monitoring zijn weergegeven in onderstaande tabel. Ook is weergegeven of deze afspraken zijn uitgevoerd.

Tabel 5-3. Overzicht van afspraken in het kader van de uitvoering monitoring.

Afspraken	Uitgevoerd (ja/nee); toelichting
Inzicht in gebruik en/of activiteiten in relatie tot de staat van instandhouding verkrijgen	Nee, dit is niet uitgevoerd. Er heeft geen structurele monitoring plaatsgevonden. Het is wel geprobeerd, maar vanwege tijd- en geldgebrek is het niet opgepakt.
De uitvoering van de voorgenomen maatregelen wordt gemonitord door de partij die de maatregel neemt. Elke beheerder is verantwoordelijk voor monitoring in het eigen beheergebied. Aan het einde van de beheerplanperiode wordt hiervan door de terreinbeheerders verslag gedaan bij de Provincie Zuid-Holland.	Er vindt deels monitoring plaats. Er wordt nu beperkt gekeken of ISHM het geschikte effect hebben. Sommige soorten en/of maatregelen zijn moeilijk om te monitoren. Er vindt geen monitoring plaats van mitigerende maatregelen. De provincie heeft geen compleet overzicht.
De uitvoerende instantie rapporteert over de voortgang en de monitoringgegevens over de instandhoudingsdoelstellingen worden benut om de effectiviteit te bewaken.	Nee, de monitoring die plaatsvindt wordt niet structureel gerapporteerd.

Menselijke activiteiten

Er heeft geen structurele monitoring van menselijke activiteiten plaatsgevonden. Het is volgens RWS wel geprobeerd, maar partijen hadden geen financiële middelen of capaciteit. Monitoring is in het beheerplan bewust heel vaag opgeschreven. Het is lastig om een goede strategie op te zetten voor het monitoren van activiteiten (financieel en inzet). De urgentie voor monitoring is nodig zodat er financiële middelen aangevraagd kunnen worden. Er is ook wel paar keer een monitoringsoverleg geweest, maar dat is verder niet van de grond gekomen.

Uitvoering van maatregelen

Vanwege een tekort aan tijd en budget heeft geen structurele monitoring van de uitvoering van maatregelen in relatie tot de staat van instandhouding plaatsgevonden. Knelpunten in de handhaving worden wel gemeld.

Aanbevelingen

Om voldoende informatie te verzamelen voor een evaluatie dient de monitoring voor het volgende beheerplan sterk verbeterd te worden. Vooral mitigerende maatregelen rondom recreatie zouden meer gemonitord moeten worden. Ook dient vastgelegd te worden of er bijvoorbeeld een toename is van de activiteiten tijdens de beheerplanperiode. Aanbevolen wordt om in het monitoringsplan concreet uit te werken wat er moet worden gemonitord, op welke manier en door wie. Het plan dient te worden opgesteld samen met de partijen die de monitoring zullen uitvoeren, zodat er commitment is bij alle partijen. Een jaarlijkse rapportage van de monitoringsresultaten geeft grip op de monitoring en maakt het ook mogelijk om de vinger aan de pols te houden en een tussentijdse evaluatie uit te voeren.

5.3.2 Ecologische monitoring

In deze paragraaf is specifiek gekeken naar de uitvoering van de ecologische monitoring van de doelsoorten bever en noordse woelmuis.

Monitoringsplan en uitwerking in de praktijk

Omdat het goed gaat met de bever populatie aantallen, is er geen gerichte monitoring in de Oude Maas. Hierdoor kunnen populatiedoelen niet getoetst worden. Door beheerders en vrijwilligers wordt gemeld dat het goed gaat met de bever en dat er veel vraatsporen, burchten en zwemmende bevers worden gezien. Omdat het zo goed gaat vindt de provincie (toezichthouder van de monitoringsprogramma's) het onnodig aanvullend te monitoren.

Van de noordse woelmuis zijn op het moment van schrijven enkel gegevens beschikbaar van 2018/2019. Sinds 2018 is van het vangen met behulp van kooien overgegaan naar een nieuwe monitoringsaanpak, namelijk DNA-analyses van keutels, waarbij slechts de aan- en afwezigheid in kilometerhokken wordt

onderzocht. Hierdoor zijn er geen gegevens over de populatieomvang, maar wel over de verspreiding van het leefgebied. De populatie-omvang kan dus niet getoetst worden. Deze methode is wel veel minder arbeidsintensief, waardoor op de kosten bespaard wordt. Echter kan overwogen worden om toch iets vaker monitoring uit te voeren, zodat er een betere uitspraak gedaan kan worden over de toe- of afname van het leefgebied over tijd.

Aanbevelingen

Voor de volgende periode van beheerplannen is het verstandig om een keer kritisch naar de monitoringsplannen te kijken, en af te wegen of het toetsen van de populatiedoelstellingen van sommige soorten wel noodzakelijk is. Zo is er bijvoorbeeld al een algemeen geaccepteerd beeld dat het goed gaat met de bever, dan is het momenteel niet relevant voor zo een veelvoorkomende soort om een heel monitoringsprogramma op te stellen. Wel behoeft de noordse woelmuis wat extra aandacht. Nu is enkel één keer geïnventariseerd in 2018/2019, waardoor toe- of afnames moeilijk getoetst kunnen worden.

5.4 Uitvoering van toezicht/naleving en handhaving

In deze paragraaf is in het kader van toezicht en handhaving een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in het handhavingsplan (2015), de handhavingsuitvoeringsplannen (2017-2019, 2020, en 2021, die van 2015-2016 en 2016-2017 zijn niet meer op te vragen bij de RUD) en de uitwerking in de praktijk.

Handhavingsplan en handhavingsuitvoeringsplannen en uitwerking in de praktijk

Het handhavingsplan en de handhavingsuitvoeringsplannen maken de belangrijkste acties en afspraken in het kader van toezicht en handhaving inzichtelijk. De belangrijkste afspraken rondom toezicht en handhaving zijn weergegeven in onderstaande tabel. Ook is weergegeven of deze afspraken zijn uitgevoerd.

Tabel 5-4. Afspraken in het kader van handhaving.

Afspraken	Uitgevoerd (ja/nee); toelichting
De deelnemende organisaties die verantwoordelijk of medeverantwoordelijk zijn voor de uitvoering vormen een (ambtelijke) Regiegroep. De Regiegroep staat onder voorzitterschap van de RWS-projectleider. De regiegroep stelt jaarlijks een jaarprogramma handhaving vast, waarin een gezamenlijke strategie wordt geformuleerd, prioriteiten worden gesteld en de benodigde capaciteit wordt vastgelegd. De Regiegroep natuurhandhaving vindt twee keer per jaar plaats.	Ja, de jaarprogramma's worden jaarlijks opgesteld en de overleggen vinden plaats.
Jaarlijks worden twee bijeenkomsten gepland voor het platform groene handhaving om kennis en ervaringen uit te wisselen. De deelnemers zijn de OZHZ, TBO's, Zuid-Hollands Landschap, Maatschappelijke organisaties en gemeenten.	Door corona hebben deze niet plaatsgevonden in 2019 - 2022, dit jaar wordt dat weer opgepakt. Wel getracht via teams, maar met zoveel mensen werkte dat niet.
Voor het toezicht op de afgegeven vergunningen in het kader van de Nbw is opgenomen dat de vergunningen tenminste één keer per jaar worden gecontroleerd op naleving van de voorschriften door het bevoegd gezag, de provincies.	Ja, dit wordt gedaan.
Toezicht vanaf water en land in hoogseizoen (maart t/m september) 4 keer per week, in laagseizoen (oktober t/m maart) 2 keer per week	Nee. Vanwege tekort aan personeel worden deze aantallen niet gehaald. Er zijn te weinig handhavers beschikbaar.
Toezicht vanuit de lucht door RWS 1 keer per maand	Deels. Er wordt af en toe gekeken vanuit de lucht, maar niet specifiek op Natura 2000-gebieden.
Objectgebonden toezicht 1 keer per jaar per vergunning	Nee, niet alle vergunningen worden gehandhaafd, alleen degenen die risicovol worden geacht (waterwetvergunningen)

In de voorbereiding op het nieuwe jaarprogramma worden jaarlijks voortgangsrapportages opgesteld. Successen en knelpunten in de handhaving komen naar voren en vormen een basis om het jaarprogramma en zo nodig het handhavingplan bij te stellen.	Ja, deze worden opgesteld sinds 2020 en zijn beschikbaar via OZHZ
In het kader van jacht en schadebestrijding, soortenbescherming, houtopstanden en gebiedsbescherming worden veel vergunningen en ontheffingen gecontroleerd. Van alle controlebezoeken wordt een bezoekrapport opgesteld en opgeslagen in het zaaksysteem Squit. Waarschuwingen en processenverbaal worden geregistreerd in BRS.	Ja, dit wordt gedaan.
Gedurende de uitvoeringsperiode wordt een inventarisatie van bestaande borden gedaan: waar staan ze, wat is de inhoud en wanneer zijn ze aan vervanging toe. Waar staan ze nog niet en zijn ze wel nodig? Dit gaat via de bevoegde gezagen, terreinbeheerders en sectoren (via klankbordgroepen). Het streven is om zoveel mogelijk uniformiteit in de borden aan te brengen en te zorgen voor een duidelijke boodschap.	Ja, dit wordt (deels) gedaan.

RWS geeft aan betrokken te zijn bij de handhaving, maar dat de communicatie tussen het uitvoeringsteam en handhavingsteam beter kan, die is nu niet structureel. Zou ook goed zijn om handhavers uit de gebieden in het Regiegroep overleg te hebben, aangezien de issues nu niet op tafel komen in het overleg. Er is ook behoefte aan meer structureel overleg met een aangewezen persoon vanuit RWS en OZHZ. Daarnaast vinden de geïnterviewden van RWS dat RWS moet zorgen dat er meer gemarkeerd wordt en de betonning aanwezig is, zodat er goed gehandhaafd kan worden. Een ander probleem is dat er structureel te weinig capaciteit is, wat tot knelpunten kan leiden aangezien er naar alle voorwaarden en gebruik gekeken moet worden.

Provincie Zuid-Holland geeft aan dat de samenwerking tussen verschillende bevoegde gezagen en partijen beter kan, met name de communicatie tussen de veldwerkers en de laag daarboven (die bij het regiegroep overleg zit), zoals ook is aangegeven door RWS.

Toezicht op het water vindt minder plaats dan afgesproken, dit geldt voor alle handhavende partijen door capaciteitsgebrek. De landelijke eenheid van OZHZ zit wel regelmatig op het water, maar heeft daarbij niet twee keer per week toezicht op de TBB-gebieden, de landelijke eenheid heeft ook andere taken. OZHZ heeft voor het handhaven van de Oude Maas geen uren. Er moest prioriteit gegeven worden aan het Haringvliet, Hollands Diep, de Grevelingen en Voordelta boven de Oude Maas. OZHZ komt bijna niet op de Oude Maas, alleen voor de verstrekte Wnb-vergunningen (windmolens) en als er meldingen zijn.

Toezicht vanuit de lucht vindt plaats door RWS, maar er is geen specifiek toezicht op Natura 2000 doelen en gebieden. Tijdens de algemene toezicht en handhaving, wordt ook naar andere zaken gekeken, maar RWS is alleen Bevoegd Gezag voor de waterwet. RWS zou met het vliegtuig wel foto's kunnen maken voor OZHZ, maar RWS weet niet of hier vanuit OZHZ behoefte aan is.

OZHZ maakt elk jaar een jaarrapportage (sinds 2020). Daarin worden de excessen beschreven en zoveel mogelijk proces-verbalen. De kleinere overtredingen worden niet opgenomen. Iedere organisatie heeft een ander systeem (BOA, de politie, de landelijke eenheid), het is veel werk om dat uit te zoeken en te combineren. OZHZ dekt ongeveer 80% van de totale handhaving.

Waterschap Hollandse Delta geeft aan dat het proces rondom handhaving meer gestructureerd dient te worden zodat er sneller ingegrepen kan worden. Dit duurt nu soms erg lang (tot het volgende jaar).

Afgesproken is om een inventarisatie van bestaande borden te doen en zoveel mogelijk uniformiteit in de borden te krijgen. De Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH) registreert de locaties van de borden. Op 9 november 2022 staat er een veldbezoek gepland om de bebording langs te gaan. Het ODMH hanteert een vast format voor de Natura 2000 borden. OZHZ geeft aan dat ze eerst de oude borden hebben opgemaakt, ze gaan nu nieuwe lay-out van de bebording plaatsen. Het gaat daarbij met name om de afbakening van de TBB-gebieden aan de Zuid-Hollandse kant. Er is gevraagd of Noord-Brabant het ook wil gaan doen. Zuid-Hollands Landschap geeft aan dat dit deels is uitgevoerd, maar wel in de ZHL-huisstijl. De bebording is aanwezig en wordt vervangen wanneer dat nodig is. Dit wordt niet in samenwerking gedaan met andere partijen.

Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om voor het volgende beheerplan in te steken op preventie, pro-activiteit en zelfregulering. Ook dient er meer budget te komen voor handhaving bij zowel de OZHZ als de TBO's. Het wordt aanbevolen om het opstellen van het handhavingplan te doen in samenwerking met de mensen die in het veld de handhaving uitvoeren, zodat het een praktisch en uitvoerbaar plan wordt.

5.5 Uitvoering van de communicatie

In deze paragraaf is in het kader van communicatie een vergelijking gemaakt tussen het beschreven proces in het communicatieplan en de uitwerking in de praktijk.

Communicatieplan en uitwerking in de praktijk

Het communicatieplan maakt de belangrijkste acties en afspraken in het kader van communicatie inzichtelijk. De belangrijkste afspraken rondom communicatie zijn weergegeven in onderstaande tabel. Ook is weergegeven of deze afspraken zijn uitgevoerd.

Tabel 5-5. Afspraken in het kader van communicatie

Afspraken	Uitgevoerd (ja/nee); toelichting
RWS stelt een communicatieregisseur aan. Deze regisseur houdt een communicatiekalender bij en is verantwoordelijk voor zaken als het onderhouden van contacten met partijen die een rol spelen bij communicatie en brengt deze met elkaar in gesprek, zorgt voor het actueel houden van de website over Deltawateren, foldermateriaal etc. en spreekt ook andere partijen hierop aan, en overlegt over het ontwikkelen van nieuwe communicatiemiddelen en bewaakt de voortgang en effectiviteit van de gezamenlijke communicatie-inspanningen.	Ja, dit is uitgevoerd. Er is een communicatieregisseur aangesteld. Voor het overgrote deel van de tijd is er ook een communicatiekalender bijgehouden.
Er is een werkgroep bestaande uit (communicatie)medewerkers van partijen uit de BAND en de bevoegde gezagen die twee keer per jaar bijeen om concreet over de communicatie te praten.	Nee, dit is anders ingevuld door overleggen aan de hand van issues en een jaarlijks breed overleg in de vorm van een 'mini symposium'. In 2019 is het jaarlijkse overleg uitgesteld maar daarna niet meer georganiseerd onder andere vanwege corona.

RWS geeft aan dat er behoefte is om meer contact te hebben met de OZHZ. Ook ontvangen zij graag structureel de jaarrapportages. Daarnaast geeft RWS aan dat de communicatie tussen het uitvoeringsteam en handhavingsteam beter kan. Nu is er alleen contact met handhavers wanneer er een issue is. RWS zou het fijn vinden om structureel contact te hebben met handhavers die in het gebied komen. Het is lastig om contact te krijgen met LNV om inzichten mee te nemen. Ook Provincie Zuid-Holland en RWS geven aan dat contact leggen met LNV lastig is.

RWS zet middelen in (borden en folders) en communiceert door middel van de Natura 2000 RWS website. Het beeld is dat dit maar bij een beperkt publiek bekend is, daar is mogelijk nog winst te behalen. Misschien

moet er vanuit RWS, Provincie Zuid-Holland en de TBO's een persbericht komen met betrekking tot de Natura 2000-beheerplannen. De communicatie gaat nu weer toenemen met het proces rond de nieuwe beheerplannen.

Een communicatieadviseur was gedeeltelijk aanwezig, maar nu bij afwezigheid wordt deze door Provincie Zuid-Holland echt gemist. De regiegroep is ook handig, maar het zou fijn zijn als daarnaast op een manier terreinbeheerders meer betrokken worden of in elk geval goed geïnformeerd worden.

Communicatie met het publiek is meer project specifiek, bijvoorbeeld waarom ze iets doen als een gebied wordt heringericht. OZHZ gaat goed het gesprek aan met (bijna)overtreders, onder andere ook met Duitse toeristen. Hier kunnen ze volgens Provincie Zuid-Holland wel iets meer hulp bij gebruiken.

Staatsbosbeheer geeft aan tevreden te zijn over de communicatie. Er is de laatste tijd veel meer contact met RWS en ook met de provincie, watersport en recreatie organisaties en de sportvisserij. De communicatie kan altijd beter, maar op dit geen concreet verbeterpunt te noemen.

Waterschap Hollandse Delta geeft aan tevreden te zijn over de communicatie met zowel de verschillende betrokken partijen in het Natura 2000-gebied als het publiek.

Voor het overgrote deel van de tijd is er een communicatiekalender bijgehouden. Een overzicht is te vinden in de maandelijkse rapportages. Deze geven een compleet beeld van de producten en de acties waaraan tijd is besteed. Er heeft een aantal keer een communicatie-overleg plaatsgevonden, maar niet structureel. In de praktijk zijn extra communicatiemiddelen geïmplementeerd door folders en bebording. De communicatie met, en voorlichting aan het publiek en de gebruikers van het gebied vindt plaats indien er issues spelen. Als er bijvoorbeeld veel overtredingen zijn wordt er gekeken hoe dit verbeterd kan worden. OZHZ geeft aan dat de lokale mensen wel weten wat er speelt, maar dat de toeristen niet goed bereikt worden. Hier zou een andere communicatiestrategie voor moeten worden bedacht. Ook het Zuid-Hollandse Landschap vindt dat de communicatie met het publiek beter en consistent kan.

Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om het communicatieplan voor het volgende beheerplan te richten op twee punten: communicatie met en voorlichting aan het publiek en de gebruikers van het gebied én de communicatie tussen de verschillende bevoegde gezagen en beheerders van het gebied. Daarbij dienen er voor beide richtingen concrete afspraken en acties opgenomen te worden over de doelstelling van de communicatie en welke communicatie er plaats moet vinden, wanneer, hoe en door wie. Dit communicatieplan dient te worden opgesteld met alle bevoegde gezagen en beheerders zodat er commitment ontstaat voor de uitvoering. Een jaarlijkse rapportage van de communicatieactiviteiten en de knelpunten geeft grip op de communicatie en maakt het ook mogelijk om de vinger aan de pols te houden en een tussentijdse evaluatie uit te voeren. De communicatieregisseur dient voldoende tijd te hebben om het geheel aan te sturen en te faciliteren.

5.6 Vergunningverlening Wnb

Binnen LNV worden vergunningen niet als dossiers behandeld, maar worden deze individueel opgepakt op het moment dat de aanvraag binnenkomt. Zodoende wordt er per aanvraag beoordeeld of er een vergunning verleend kan worden. Per vergunning wordt volgens de wettelijke verplichting cumulatieve effecten beoordeeld, echter wanneer er andere nog niet vergunde activiteiten in dezelfde periode worden aangevraagd, worden die niet goed meegenomen in de cumulatietoets. In het interview werd aangegeven dat de beheerplannen worden geraadpleegd als er in een aanvraag wordt gerefereerd naar vrijstellingsvoorwaarden die in het beheerplan zijn opgenomen. Bij het beoordelen van een vergunning met oog op ecologie wordt de bredere kennis van het Natura 2000-gebied meegenomen.

Daarnaast wordt aangegeven dat de Handreiking Beheer en Onderhoud⁵ en de beheerplannen niet goed op elkaar zijn afgestemd. Bijvoorbeeld in het beheerplan staan activiteiten die vrijgesteld zijn onder voorwaarden, maar die ook onder de Handreiking Beheer en Onderhoud vallen. Door deze twee documenten op elkaar af te stemmen kan er verwarring en extra werk worden voorkomen.

De algemene ervaring binnen het team is echter dat de algehele opzet van de beheerplannen zeker werkzaam is. De personen binnen LNV die zich bezighielden met de opstelling van de beheerplannen zijn echter inmiddels vertrokken waardoor gedetailleerde informatie hierover ontbreekt.

Aanbevelingen

- Het afstemmen van de Handreiking Beheer en Onderhoud op de beheerplannen. De afstemming kan op twee manieren plaatsvinden, waarbij een belangrijk uitgangspunt is dat de beheerplannen leidend zijn:
 - 1.) In de beheerplannen opnemen dat er een Handreiking Beheer en Onderhoud bestaat en gebruikt kan worden mits het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen en de afspraken niet in gevaar komen.
 - 2.) De Handreiking Beheer en Onderhoud aanpassen, zodat het voldoet aan de instandhoudingsdoelstellingen en afspraken in de beheerplannen.
- Er wordt geadviseerd om bij LNV de vergunningaanvragen als dossier te behandelen en een coördinator/verantwoordelijke persoon per gebied aan te stellen. De huidige werkwijze is dat een vergunningaanvraag individueel opgepakt wordt en terecht komt bij diegene die tijd heeft. Door de vergunningen op een individuele basis te behandelen is er geen zicht op de ontwikkelingen en knelpunten die in een Natura 2000-gebied spelen. De consequentie is dat er vergunningen verleend worden voor activiteiten die het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen onder druk zetten.

⁵ <https://unievannwaterschappen.nl/wp-content/uploads/2021/03/Bijlage-2-Ontwikkelingen-stikstofproblematiek.pdf>

6 Literatuurlijst

EL&I (2009). Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Oude Maas.

Rijkswaterstaat (2015a) Handhaving in de Deltawateren. Toezicht- en Handhavingsplan Deltawateren

Rijkswaterstaat (2015b) Monitoringsplan ten behoeve van het Natura 2000-beheerplan Delta.

Rijkswaterstaat (2015c) Uitvoeringsplan Natura 2000 Beheerplan Deltawateren

Rijkswaterstaat (2016a) Oude Maas. Natura 2000 Deltawateren. Beheerplan 2016-2022

Rijkswaterstaat (2016b) Communicatie in de Deltawateren. Communicatie Deltawateren

Toezichtkringen Natuurhandhaving (2016) Handhaving uitvoering programma 2017-2019 groene handhaving

Toezichtkringen Natuurhandhaving (2019) Handhaving uitvoering programma 2020. Handhaving groene wetten. Prioriteit voor biodiversiteit!

Toezichtkringen Natuurhandhaving (2021) Jaarrapportage 2020

A1 Benaderde partijen en personen, logboek en protocol

Benaderde partijen en personen / logboek

Zie Box voor het logboek met benaderde partijen en personen gedurende deze Tranche. Dit logboek bevat alle contactmomenten met betrokkenen van de Natura 2000-gebieden Oosterschelde en Veerse Meer. Vaak zijn tijdens de contacten en gesprekken beide gebieden behandeld.

Protocol

In deze paragraaf staat beschreven welke stappen er zijn genomen wanneer het eerste mailcontact met gerichte vragen aan informatiehouders (zie 3.1.1 Voorbereiding) niet de gewenste informatie oplevert.

1. Wanneer **1 week** na het versturen van het informatieverzoek zoals beschreven in paragraaf 3.2 geen reactie is ontvangen, is er gebeld met de informatiehouder om te vragen of deze de mail kan beantwoorden.
2. Wanneer de informatiehouder niet opneemt, is zijn/haar voicemail ingesproken met de volgende boodschap:

“Goedemorgen/middag, met van Royal HaskoningDHV/Bureau Waardenburg. In opdracht van RWS zijn wij samen met Royal HaskoningDHV/Bureau Waardenburg bezig de data-inventarisatie en procesevaluatie van de negen Natura 2000 gebieden in de Zuid Westelijke Delta. In het kader van dit project heb ik een aantal vragen voor u. Deze vragen heb ik u in de mail van Datum + Exact tijdstip gesteld. Hierop heb ik tot op heden nog geen antwoord ontvangen. Kunt u mij spoedig voorzien van antwoorden op deze vragen, of eventueel doorverwijzen naar de juiste informatiehouder? Ik zie uw reactie graag tegemoet. Einde bericht.”

Direct na het inspreken van de voicemail is er ook een e-mail naar deze persoon verstuurd. Hierbij is de eerst verzonden e-mail aangevuld met de volgende tekst:

“Beste,

Zojuist heb ik u geprobeerd telefonisch te bereiken over onderstaande e-mail.

Kunt u mij spoedig voorzien van antwoorden op deze vragen, of eventueel doorverwijzen naar de juiste informatiehouder?

U kunt mij bellen op: 06-nummer of op deze e-mail antwoorden.

Vriendelijke groet,

.....”

3. Wanneer er na 2 dagen geen telefonische reactie of via de mail binnen is gekomen, is er contact opgenomen met RWS om vervolgstappen te bespreken.

A2 Excel-tabellen met resultaten van data-inventarisatie

Zie Box (1.3 Informatiedossier) voor de tabellen met resultaten van de data-inventarisatie. Er is een tabel voor menselijke activiteiten, instandhoudingsmaatregelen en ecologische monitoringsgegevens.

Deze tabellen zijn qua formaat te groot om hier op te nemen en bevatten onder andere de volgende informatie:

- Gebruiksactiviteiten, instandhoudingsmaatregelen, habitatsoort.
- Categorie zoals per het beheerplan (1, 2, 3, 4 of nee-lijst).
 - Vergunningen (cat. 3) en nee-lijst staan in aparte sheets.
- Benodigde informatie zoals per het beheerplan en/of monitoringsplan.
- Bevoegd Gezag.
- Informatiehouder en contactpersoon.
- Informatiebron.
- Beschikbaarheid van informatie, met toelichting.
- Kaartmateriaal, indien beschikbaar
- Vorm van informatie
- Kwaliteitsbeoordeling zoals per paragraaf 3.2
- Benodigde actie (advies/aanbeveling).

A3 Geografische locatiegegevens

Beschikbare geografische locatiegegevens (kaartmateriaal/GIS-data) voor bestaande (ongewijzigde en gewijzigde) en nieuwe menselijke activiteiten zijn opgenomen op Box.

Ten tijde van het schrijven van deze deelrapportage is deze informatie onvolledig om hiervan een goed overzicht te geven. Er is gedeeltelijk informatie aangeleverd, maar deze is niet altijd bruikbaar. Er is een actie door RWS WVL gaande om de dataset volledig te maken. Zodra deze gereed is, kunnen de kaartmaterialen van nieuwe en gewijzigde menselijke activiteiten worden toegevoegd om de dataset up-to-date te krijgen. Zodra gereed, worden deze kaartmaterialen hier en/of in een geodatabase opgenomen.